

REVIEWS

จารึกในประเทศไทย (เล่ม 1-5) หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

พิมพ์เผยแพร่ พ.ศ. 2529

(Inscriptions in Thailand vols. 1–5 published by the National Library, Fine Arts Department, 1986)

These five plump volumes, selling at Baht 750 per set, are a marked improvement over the old “Prachum Silacaruk nai Prathet Thai” published many years ago by the Prime Minister’s Office. Those volumes had their virtues and served a useful purpose but they had become sadly out of date as so much more material has been discovered since their publication.

The title of the new publication “Inscriptions in Thailand” is preferable to the old “Collected Stone Inscriptions of Thailand” as a number of them were on materials other than stone, and several were from outside the Kingdom. Thus it is apparent that more careful thought has gone into the new work, which is clearly printed on excellent paper with remarkably few typing errors – as far as I can tell from a quick run through.

A revolutionary development is the abandonment of the old numbering system which at one time enabled scholars to discuss inscriptions like prisoners telling jokes by number. The new system – based mainly on names derived from place of origin and/or principle content – will certainly cause inconvenience for some time to come, but I believe the new system has a virtue in that there is something more concrete in a name than a number, though the latter may be more convenient. However, those responsible would have been kinder if they had given the old number in parentheses, for instance “Inscription of Wat Sema Muang (formerly Inscription 23)”

The great advantage of the new publication is that it gathers together many newly found (or newly read) inscriptions that had formerly been published in scattered sources like Varasan Silapakon, of which no one seems to have a complete set, or which had never been published before.

Arrangement

The set of volumes is divided as follows:—

- Vol. 1 Pallava and post-Pallava script
- Vol. 2 Pallava and Mon script.
- Vol. 3 Khom script, 15th. to 16th. centuries B.E.
- Vol. 4 Khom script, 17th. to 18th. centuries B.E.
- Vol. 5 Dharma script and Thai script, 19th. to 24th. centuries B.E.

Those responsible for the publication were obviously concerned for logic and accuracy (as evidenced by the title of the series) but a plurality of considerations seems to have led them astray in naming their volumes, because “Pallava” is the name of a South Indian dynasty and a script – the father or grandfather of almost all scripts in Southeast Asia; “Mon” and “Thai” are peoples and languages, and “Khom” is so vague as to be almost meaningless (it probably means “southern” or “downriver”) but is favoured by nationalistic Siamese as an euphemism for “Cambodian” or “Khmer” who are supposed not to have played much of a role in Southeast Asian history.

I can understand and forgive Siamese epigraphists for using this terminology because all scholars need a vocabulary, and if possible a convenient one, and the words Mon, Khom and Thai are certainly convenient. However, if one followed this terminology strictly one would have to call the Lanna alphabet (which they call “Dharma script”) “Mon”.

I must object for several other reasons:—

- 1) Scripts do not correspond to languages, nor to peoples. Thus the alphabet in which English is written is not the English alphabet. It is called for convenience “Roman”
- 2) Almost all Southeast Asian scripts are developments of the so-called Pallava and so all should be so called.
- 3) Scripts cross the boundaries of race and language. Thus Thai language was at one time frequently written in Cambodian (Khom) script and also in Mon (Lanna “Dharma” script.)

Ideally one should use algebraic cyphers like X, Y and Z for the major scripts and X1, X2, for variants, but as such a system would be too abstract for general acceptance I would like to suggest that we begin with the term Pallava (which is a long-dead dynasty that no-one can object to) then speak of Western Pallava to refer to the development of the script in the Mon and Burmese territory,

and Eastern Pallava as it developed in eastern Siam and Cambodia. The Sukhothai script might be called "Central Pallava" as it occurs geographically in the middle.

My proposal is in extremely rough form and contains formidable problems, but it enables us to avoid all the racial and historical poisons and prejudices contained in words like Cambodian, Mon, and Thai.

Furthermore by using this system we would be admitting the truth that our Southeast Asian languages are written in a Pali/Sanskrit script, and no one would be misled to ask "What genius adapted the Thai script for the writing of Pali?" (This question is not my invention. It was asked in a public forum by a highly educated Siamese.)

Of course this tentative system of mine would run into big problems if applied to the inscriptions of the South, but this would not be due to the weakness of the system but to the immense variety of cultures that impinged upon and developed in the South.

Questionable Items

In general, as far as I can perceive, the transcriptions and translations of the inscriptions are excellent, but I should like to question several, for instance Inscription of Wat Mahathat, Muang Nakhon Si Thammarat, (vol. 2 p. 38), Inscription of Tham Narai (vol. 2 p. 42), and Inscription of Vihan Pho Lanka, Wat Mahathat, Nakhon Si Thammarat (vol. 2 p. 112). These inscriptions are all in extremely old forms of Pallava script, very difficult to read and highly controversial yet they have all been identified as being in Mon language and read in their entirety without a lacuna, and translated into Thai as though there were no doubt about their interpretation.

Thus the first inscription that I question is translated as "Image (of) father Maya of the outer city, as handsome as a red-hot piece of charcoal". The third item consists of eight lines with a maximum of eight Aksara per line and the translation "Two kingly Nagas expand their necks, with scales as red as flames, waving with a dignified motion 'like palm-leaf fans, brave as though those kindly Nagas were roaring to fill the forest as they move slowly in worship of the sun for as long as a Kalpa of kingly Nagas".

This is a word-for-word translation of the Thai translation in vol. 2. I am not qualified to comment on anything in Old Mon, but I find these translations of semi-illegible inscriptions very difficult to accept, and suspect that they may have

been bludgeoned into some sort of meaning with the aid of a modern Mon dictionary.

Further Questions

Where have the inscriptions of Sukhothai disappeared to? I suspect that they ended up in “Charuk Sukhothai” (จารึกสุโขทัย) published separately by the Fine Arts Department in celebration of 700 years of the Thai script in 1983, which follows the format of “Inscriptions in Thailand” herein under review. I suspect that political considerations demanded that the former come out first in order to meet the ridiculous celebrations of that year. As a result the producers of “Inscriptions in Thailand” were deprived of one of their most important volumes, which will puzzle foreign scholars for decades to come.

The final volume (vol. 5) is entitled “Dharma script and Thai script 19th. to 24th. centuries B.E.”, but it contains entries in “Khom” script from the Ayuthya Period in a peculiar Thai/Khmer legal language that should be of great interest, though no interest is expressed by the authors of the new publication.

Vol. 5 appears to have been used as a grab-bag for any inscriptions that would not fit in elsewhere. Furthermore the Thai inscriptions of the Northeast (Thai Period) are presented only in part though Thavat Punyothok of Ram Khamhaeng University has compiled a complete list.

Conclusion

“Inscriptions in Thailand” is highly to be recommended to all scholars who read Siamese. It will also be interesting for Pali, Sanskrit, Khmer and Mon readers.

My recommendations for the next printing are few, namely:—

- 1) that the inscriptions of Sukhothai be brought into this set of volumes
- 2) that the current Vol. 5 be re-organized or at least renamed
- 3) that some questions be raised about the readings of the “Mon” inscriptions that I have already remarked upon
- 4) that a further volume be added containing inscriptions from outside Siam that carry information bearing on Siamese history, for instance the Kalyani Inscription from the south of Burma, the Phra Khan Inscription of Cambodia, the Sri Vijaya Inscription of Canton, certain inscriptions from South India and Sri Lanka and several others. These have never been gathered together in one place before, and some are very difficult

of access, so their publication with Siamese translations would be very worth while.

Finally I should like to recommend a rethinking of the nomenclature of ancient scripts, but I realize that this is a huge task that would entail a complete change of heart and a willingness to forego the convenience of long accepted terms that apply to races and tongues but need not apply to scripts.

Michael Wright

Art & Culture Monthly, Bangkok

Indian Texts From Central Asia
(Leningrad Manuscript Collection)

The book in question is the result of collective efforts undertaken by the USSR scholars. It deals with discoveries of numerous manuscripts and xylographies in Central Asia, and consequently leads to realization that as early as the first century A.D. the Mahayana Buddhism had been introduced into that region, through which ran the "great silk road".

Buddhism began to spread in the territory now occupied by the Soviet Union in the first century A.D. It first penetrated into ancient Khorezm. Gradually large centers of this religion grew on the vast area between the Caspian and Aral seas and the Pacific Ocean. At the beginning of the Middle Ages Buddhist monasteries were built in most of the large cities of Central Asia. An old manuscript describes the restoration of Buddhist temples in Samarkand in the middle of the 7th century A.D.

The finds themselves might not be absolutely important in terms of their contexts but antiquities. Some of them are dated as early as 1,500 years old, ranging from the 3rd to the 14th century A.D. In addition, the aforementioned documents tell the reader of research efforts which have been actively done in Central Asia by Soviet scholars since the beginning of the 20th century A.D. At the same time it reflects that such efforts are challenging researchers in Southeast Asian Buddhist countries where the same cultural treasure is rich.

Among Western research institutes dealing with the study of Central Asian manuscripts, the USSR Academy of Sciences is mentioned to have the richest collection. Thus, it is often visited by several scholars from Europe, Asia and America.

In particular, Leningrad researchers have shown their tireless efforts to study a unique collection of Buddhist manuscripts and other materials of Buddhist culture. It will not be out of place to say that the achievements of Russian and Soviet orientalists in the study of Buddhology equal any in the world. Soviet scientists treat the cultural heritage of Buddhism with the greatest care. Consequently, it results in specialization in various subjects such as Sanskritology, Ethnography, Philology, Palaeology, etc. At present, such specialization is almost absent in Thailand in spite that our ancestors had produced great quantity of cultural treasure.

The USSR collection of Central Asian manuscripts covers almost all ancient languages in that region, e.g., Sanskrit, Prakrit, Khotanese, Kuchean and so on. In this booklet are also given the names of Soviet experts, collections and some related works.

So far, Central Asian manuscripts in question have been classified as falling into five types of script : 1) three varieties of Brahmi -- Indian, upright and slanting Central Asian dated from the 5th-9th centuries A.D.; 2) Kharosthi and north-western Prakrit dated from the 1st-3rd centuries; 3) Uigur cursive and semicursive scripts dated from the 13th-14th centuries; 4) Tebetan dated from the 8th century; and 5) Chinese from Tun-Huang dated from the 5th-11th centuries and from Khara Khoto dated from the 11th-12th centuries A.D. and all of them are written in Sanskrit, Khotanese, and Kuchean.

Almost all documents involve the Mahayana Sutras such as Saddharmapundarikasutra, Dhāraṇī, and Mahāparinirvāṇasutra, except that the latter is commonly found both in Hinayana and Mahayana Buddhism. The last items in Kuchean are concerned with Dhammapada and Sanskrit-Kuchean Dictionary. Dhammapada is a verse involving religious virtues found in Khuddakanikāi of Suttanta-Pitaka. Dhammapada and its commentaries are used as a textbook for Pali Studies. It is one of the most popular and oldest texts found while conducting palm leaf manuscript survey in eight provinces of northern Thailand. But northern Thai Dhammapada in olden days ceased to enjoy popularity when the Buddhists were less and less educated in the essentials of Buddhism and became more and more superstitious. Thus, it was replaced by the text which is believed to give incredible benefits to the donator, such as Mahāvīpāka, Mahāmūlanibbāna, Mālaiphot, and Unhassavijaya. They are dated more recent and very less significant in terms of their contexts.

In the same way, the Central Asian Dhammapada, which is dated from the 1st to the 2nd half of the 3rd century A.D., seemed to be popular only in early centuries. After that it gradually lost popularity in the Mahayana Buddhist world upon the advent of magical sutras, such as Usniya (Unhassavijaya), Dhāraṇī, etc. These two sutras are believed to be composed by the monk of Mantrayāna Buddhism which flourished in Bengal during the 9th and the 12th centuries A.D. The Mantrayāna was probably introduced into northern Thailand through Burma, which is verified by the discovery of a silver plate with the inscription of Dhāraṇī-mantra at the district of Chiangsaen, Chiang Rai province. In Mahayana Buddhism the Dhāraṇī-mantra is believed to bring good fortune and invulnerability to those who memorize and keep chanting it day and night. Likewise, in Theravada

Buddhism many sutras were composed for the same purpose when the country met with trouble. For instance, the sutra called "Jinapanjara" is believed to be composed by the Mahavihara monks of Sri Lanka for king Duṭṭhagamaṇi who waged war against Tamil, and later it was spread into other Theravada Buddhist countries, especially Lanna kingdom. Another sutra of the same sort is Upapātasanti which was composed by the Lanna Thai monk during the reign of king Tilokaraja in preparation for the war against Haw army. The main purpose of this sutra is to protect soldiers from all danger. Today, both Jinapañjara and Upapātasanti are also found in monastery collections and still influence the Thai Buddhists' life in certain ways.

As for the Sanskrit-Kuchean Dictionary found in fragment, it is doubtful if it is a dictionary in modern sense; it might be a glossary or compilation of words in certain sutras such as Cakkavāladīpanī, Saddāvimālā, Vohāra-dhammapada, etc. found in northern Thailand. The Cakkavāladīpanī is a Pali treatise composed by Sirimangalācāriya during the golden age of Lanna kingdom. Incredibly, it is furnished with index in the same manner as is done with modern books.

In sum, this booklet stands evidence to mutual, academic co-operation between Russian and Soviet scholars and those in Japan as mentioned in the Foreword by Akira Yuyama.

Sommai Premchit

Department of Sociology and Anthropology
Faculty of Social Sciences
Chiang Mai University

Social Research Institute of Chiang Mai University,

Lan Naliterature Distributed by the Chulalongkorn University Bookstore,
Bangkok, Thailand, 1986 ISBN 974-565-241-5, 176 pages.

This is a catalogue that lists the 954 secular texts in the collection of some 3,700 Lan Na palm-leaf manuscripts on microfilm at the Social Research Institute (SRI) of Chiang Mai University. The bulk of that collection is on Buddhist doctrine interpreted for Lan Na. This catalogue, however, shows what else was important to the people, such as ethics, historical chronicles, methods of soothsaying, poetry, medical treatment, (white) magic, and everyday rites and rituals.

Each text in this Catalogue has its microfilm code number (to be used when ordering translations) and the name of the text in Thai and in English (under the English title one finds useful notations about the content of the text). The copyist's date may be given. The number of palm-leaf "pages" and the name of the province where the SRI found and borrowed the manuscript for microfilming is also always given. Finer details, such as the names of the amphoe, tambon, and wat, are available at the SRI.

The Rector of the Chiang Mai University, Dr. Avudh Srisukri, has written a poignant introduction in which he clearly states that the objective of the Catalogue is to "make this unstudied Northern literature known to most Southeast Asian scholars." The SRI has already mailed copies of the Catalogue to Southeast Asian research centers around the world. It should open a little door in the mansion of Lan Na literature.

Dr. M.L. Bhansoon Ladvalya, Director of the Social Research Institute, states in his introduction that Chiang Mai University is ready to solve the greatest problem for interested scholars, and that is getting translations from the difficult old Tai Yuan script. Details about this are in the back of the book and may be overlooked by the hasty reader.

This Catalogue is the first outline of secular Lan Na literature in a western language and the first to add something about the content of the texts. The latter is necessary because many texts have identical titles. It is also the first text to show some illustrations of the palm leaves and the amusing art involved in numerology and "khatha" spells.

All people who put energy into this publication have to be commended because they are moving in the correct direction. They are making us aware of Lan Na literature and making it available to us. The "American volunteer, formerly an editor at the Smithsonian Institution, Washington, D.C.," namely Julie Forbush, deserves special thanks for her vision in instigating and making possible the publication of this uniquely valuable Catalogue.

Waldemar Sailer
International School of Bangkok

The Hmong World Edited by Brenda Johns and David Strecker. New Haven: Yale University, Southeast Asia Studies, 1986. ii, 258 pp. Illustrations, Biographies of Authors, Bibliographies, Sketches, Maps. \$6 (paper).

This premier issue of a new series, *The Hmong World*, deserves to be called to the attention of all Southeast Asian specialists. The editors, Brenda Johns and David Strecker, have demonstrated good common sense in selecting articles that come together in a smoothly integrated volume, a kind of verbal *pandau* (Hmong appliqué), where one article informs those that follow. All of the colorful threads and intricate pieces are brought together in the final article, "My Life", a first-person narrative of what it was like for a young Hmong girl, May Xiong, to grow up during the "secret war" in Laos, to survive a two-year exodus of starvation, disease and death with three young children in tow, escape into Thailand and participate in one of the truly remarkable diaspora of a minority people in modern times. At the absolute nadir of their trials in the jungle, May drily tells of how some of the band of survivors cut up their clothes and ate them just to have something to put into their stomachs. And this is the people best known to us as weavers and wearers of fine, hand-fashioned pieces of cloth!

A healthy departure from much of the earlier publication on ethnic minorities in Southeast Asia and elsewhere, the 12 articles are mostly by Hmong themselves - in some instances with an American collaborator-translator. Thus we have an inside view of the Hmong world as it was and never will be again. The unusual tenacity of the Hmong, labeled by the Chinese as "barbarian" and laughed at by American kids as "Chinese", can be understood in the article on "White Hmong Kinship Terminology" by Gary Lee and "Hmong Customs on Marriage, Divorce and the Rights of Married Women" by T. Christopher Thao, the first Hmong to earn a law degree in the U.S.

Dwight Conquergood, a specialist in the ethnography of performance at Northwestern University, collaborated with Paja Thao and the latter's son, Xa Thao, to produce "I Am A Shaman", part of the script to a video-documentary, "Between Two Worlds: The Hmong Shaman in America" that won the Silver Plaque Award at the Chicago International Film and Video Festival. This evocative first-person narrative account of Shamanistic rituals encompassing the Hmong epitomology of

birth, disease, and death touches as well upon the poignant feelings of the Shaman himself experiencing the slow but inevitable extinction of his priesthood, religion, and a large portion of Hmong culture in the new world of the U.S. midlands. The reader is veritably transported to the Hmong vision of heaven, step-by-step up the Shaman's trance-induced ladder to the skies.

Articles on "White Hmong Sung Poetry" by Brenda Johns and "Musical Change and Change in Music" inform us about the uniqueness of the role of music and sung poetry in shaping Hmong identity, transforming the drab tapestry of life into an object of beauty born of the joys of love or the laments and sorrows of separation, death and the dreaded fate of being orphaned, an experience twice-doomed because one not only has no parents in the real world to give love and shelter and to help negotiate and pay a future "bride price", but also no opportunity to feel good about "feeding" the homeless spirits of one's own unknown parents and ancestors. "The Story of the Orphan Mu Hu", told originally in Hmong by Xia Long Mua is but one tale among many of the genre of orphan stories so common to all Southeast Asian cultures. This one is delightfully picaresque, filled with talking otters and crabs, flying tigresses and multi-headed dragons. Anything becomes possible in the imagined and real Hmong world and is made entertaining and believable through magic and transformations between the human and animal world. The middle article is an annotated translation of excerpts from an "Outline of Marriage Rites" by Yay Txooy Tsawb and David Strecker. One of the rites is "marriage by abduction", which is not quite as awful as it sounds, and actually and "logically" occurred in the life of May Xiong, transmitter of the last and most dramatic piece in the collection of articles.

The publication *The Hmong World* is auspicious in many regards. It is sole scholarship of an area and a people that have been neglected, misunderstood, mistreated, and misused for military ends. Through this series, we will continue to be better informed and inspired by a remarkable and resilient people. The publisher, Yale Southeast Asia Studies, would do well to print subsequent volumes with proportional spacing to improve the esthetics and ease of reading. The editors should likewise consider including an appendix giving some instruction in how to pronounce the opaque romanized spellings of Hmong dialects, White, Green or other hues. Otherwise, the publisher and editors have shown themselves to be true connoisseurs of detail and quality. Several of the authors have been supported in their work, which might not have been fundable elsewhere by

grants from the Indochina Studies Program of the Social Science Research Council. Likewise, the Luce Foundation is to be commended for its support in the actual publication. *The Hmong World* can be ordered directly from Yale Southeast Asia Studies, Box 13A Yale Station, New Haven, CT 06520.

John F. Hartmann
Northern Illinois University

C.Skinner,, ed. **The Battle For Junk Ceylon : The Syair Sultan Maulana Text, Translation and Notes** (Dordrecht/Cinnaminson : Foris Publications, 1985), 325 pages.

This volume is no. 25 in the Bibliotheca Indonesica Series published by the Koninklijk Instituut voor Taal -, Land - en Volkenkunde (Royal Institute of Linguistics and Anthropology), Leiden. Besides the manuscript of the Syair Sultan Maulana text and its English translation: *The Battle for Junk Ceylon*, the historical background of the ballad, the military background, the commentary, appendices, notes and bibliography are given in details. Anyone unfamiliar with the Thai - Malay history and the military background of the period can read the first 42 pages to understand the relationship between Kedah and Siām as well as the military matter to enable him to understand and appreciate the ballad fully. There are also 2 maps of the area to study the positions of various places mentioned in the ballad. The synopsis with the conjectural dating of events is very useful.

The manuscript on the left page can be compared with the translation on the right page, so that those who know some Malay can follow closely the original text. The commentary serves to clear up the meanings of some words or phrases as well as some obscure references. It also explains place names, persons and other doubtful points. The appendices are very valuable especially for historians who wish to make use of this ballad as their historical source. Appendix F which deals directly upon the ballad's value as a historical source is very carefully analysed. The bibliography is very helpful if one wants to investigate the history further.

The Ballad (Syair) of *The Battle for Junk Ceylon* tells the story of the Phuket campaign in A.D. 1809-1810 when the Burmese force attacked Phuket, an island of strategic importance in the west coast of Siam. At that time Phuket was known to the West as Junk Ceylon. The ballad gives an eyewitness account of the battle, especially the part played by a Kedah fleet summoned by the King of Siam who held suzerainty over Kedah then. The ballad claims that the Kedah fleet fought valiantly and succeeded in helping the Thai force expel the Burmese from Phuket.

An average Thai knows well about the Phuket campaign in A.D. 1785 when Tao Thepkrasatri and Tao Srisunthon (Khunying Chan and her sister Muk) defended Phuket (Thalang) successfully against the Burmese attack. Yet very few know or are interested in the Phuket campaign described in *The Battle for Junk Ceylon*. This book of translation will hopefully bring Thai historians to study about this battle in details. Although the Burmese were defeated once more, they apparently caused such a great deal of damage to Phuket that a lot of inhabitants moved out and settled themselves in Phanga and Krabi.

The Ballad (Syair) begins by the eulogy of Sultan of Kedah whose official title was Ahmad Tajuddin and was respectfully called "Sultan Maulana". The first part of the ballad chiefly tells how the Sultan incurred the wrath of Siam by his delay in sending his force to help quell Patani rebellion. The Sultan was obviously suspected of his loyalty to Siam. When the Burmese attacked Thalang, the Governor of Songkhla came down to Kedah to make sure that the Sultan did not side with the Burmese and should send help without delay. The Sultan entrusted the Laksamana (the poet's direct superior) to lead a fleet to Thalang. The preparations of the fleet are described in details. The fleet set sail for Thalang, stopping at islands on the way from time to time such as at Langkawi and Tarutao. More Malay squadrons joined the fleet. Siamese forces from the southern provinces such as Songkhla and Nakhon also arrived. Eventually the combined fleet proceeded to Thalang. The poet describes the battle in great details, giving of course much credit to the Malay fleet. When the Burmese finally withdrew, the Siamese outdid the Malays in looting. Thalang was recaptured but it had been devastated by the Burmese. The Malay fleet stayed on to make sure that there was no further attack. Later on, orders were received that the fleet could return home. When the fleet arrived safely, the Sultan of Kedah was pleased with the Laksamana who was promoted to the higher position of Bendahara. Other officers in the expedition were also well-rewarded. At the end, the poet revealed what he was and his reason for writing. He also declared:

"I heard the accounts and saw how people behaved –
I witnessed everything that occurred;
I have told only the truth
about the Siamese and the Malays." (verse 1083)

In the last 8 verses, the poet showed himself as a good Muslim by praising the Prophet Muhammad and Islam.

If we believe the author's words : that he went on board the Admiral's ship everyday and listened to the deliberations of commodores and captains and that he took part in all the operations (1805, 1806), his account should be quite reliable. By using *The Battle for Junk Ceylon* as a historical source, more light may be thrown on the event that is quite important in the regional history as well as the national history of Thailand. While the accuracy of some details may be questioned, the story on the whole has been checked with other sources to be quite reliable, at least according to the editor's research (see Foreword). Allowing the partiality of the author to his compatriots and his obligation to praise his Sultan and his direct superior, the account is still valuable because the author seems to be a good reporter with eyes for

details which are very useful for political as well as cultural history researchers.

For examples, the description of the Kedah fleet which gives the details of ship-type and armament (158-182) should be of great interest to military historians. The vivid account of the Burmese siege of Thalang (442-458) is also a good study of military tactics and strategy. The highlight is of course the battle scenes in which the Laksamana displayed his courage and good judgment (768-800, 958-967). The looting of the fleeing Burmese by the Thais and Malays reveals what kind of non-combattant articles the Burmese force brought with them : apart from the valuable finery, there were mats, pillows, mosquito nets, crockery, choppers, adzes, hoes, winnowing baskets, mortars and pestles, to name a few (890-893).

To sum up, *The Battle for Junk Ceylon* is a valuable historical document as well as an enjoyable historical ballad. Researchers in Southeast Asian Studies will find the book very useful for understanding the complicated political relations in the 19th century between Siam and her southern provinces including the north Malay states under her suzerainty.

Srisurang Poolthupya
Thammasat University

History and Peasant Consciousness in South East Asia, Senri Ethnological Studies No. 13, National Museum of Ethnology, Osaka, Japan, 1984, edited by Andrew Turton and Shigeharu Tanabe, 420 pp.

In many respect the growing interest in peasant studies in recent years has resulted in a vast amount of books, monographs and articles. In the 1970s, one of the most interesting topics of debate in the milieu of academic is the 'Moral Economy' of J. Scott and the 'Retinal Peasant' of S. Fopkin.

However, along the development of the so-called 'theories of superstructure' in the West, other dimensions of peasant studies had been focused. The Senri Ethnological Studies No.13 is the result of this trend. Since it concerns 'problems and issues of peasant culture, ideology and consciousness in the context of a theory or theories of social formations and epistemological theories of the formation of social consciousness' (p.1)

The essays in this volume arise from special conference called to discuss 'History and Peasant Consciousness in South East Asia.' Its aim is to investigate peasant consciousness not as an abstract realm of thought but as a concrete social force, and in both historical and contemporary perspectives within South East Asia. To be more specific, the symposium focuses on the formation of elements of *oppositional ideology* and the relation between historically inherited elements and their transformations by peasant subjects in the process of creating new forms of consciousness in new situations and struggles. With 12 article, 8 contributors are Asians, the rest are western. By and large, according to editors (A. Turton and S. Tanabe), the volume addresses itself to establish a new dialogue between disciplines and theoretical approaches in the field of peasant consciousness.

The first paper is a long and theoretical piece, 'Limits of Ideological Domination and the Formation of Social Consciousness' by Andrew Turton. It develops some theoretical concepts of ideological discourse and power, and applies them in the analysis of social consciousness of rural producers in contemporary Thailand.

Turton has well succeeded in open new ground for the studying ideological domination. As new concepts, for instance, ideological commodity production particularly the theory of interpolation ritual discourse, accusation and surveillance, etc., are introduced. In sum, the paper is not only a solid piece that can be recommended as a benchmark and as a useful introduction to the study of peasant consciousness, but also it calls for more research for the future. So these newly complicated concepts can be elaborated.

The two following papers by Shigeharu Tanabe and Chatthip Nartsupha deal with peasant rebellions in Thai history. While Tanabe attempts to analyse peasant rebellions in Northern Thailand by way of ideological practice borrowed from Gramsci, Nartsupha's paper focuses on the ideology of 'Holy Men' Revolts in North East Thailand. Although Tanabe seems not to succeed well in synthesizing the theoretical part with the empirical evidence and Nartsupha's paper provides rich information but weak theoretical analysis, both are competent pieces, giving some facts that Thai society is not unique when compare with neighbour nations. Since as 'a land of smiles' there are also conflicts in society, not to be harmonious society as a wisdom of the early social belief influenced by the American School of Social Science, particularly the 'Cernell School' who introduced the concept of "loosely structure" of Thai society to mystify the reality. However, such form of 'ideological practice' had been collapsed by the social fact after the important political event of October 1973. Since within the course of conflict, the Thai peasantry created its own nationwide organization- 'Farmers' Federation of Thailand' (FFT), works out its own ideology, aims and symbols and produces leaders from within. Papers by Tanabe and Nartsupha then confirmed that the emergence of the FFT is not a historical accident. Because in the past, there were also peasant revolts.

The next three papers concerning the peasant consciousness in Malaysia. Papers by Ibrahim and Uchibori had made a clear contribution to the role or 'ethnic consciousness' which is a non-class consciousness. This is so because of the specific colonial experience of Malaysia which has left its 'ethnic' mark on the Malay peasantry. This can be seen clearer when one looks at tribal people (Uchibori's paper). James C. Scott's essay 'History according to Winners and Losers' is distinctive because it is an attempt to investigate inherited culture articulated with everyday form of struggle by way of telling the interpretation of effects of the 'Green Revolution' e.g. irrigations, double-cropping, combine-harvesters, etc., from both parties. The paper is also a personal self-criticism, or can be called the Moral Economy of the Peasant in Every day class Relation instead of revolts and rebellions like his previous book. The interaction of different interpretation of the facts reflects the local wisdom which is not a false consciousness but rather a strategic attempt to survive in the modern world.

Esteban Magannon critically examines the notions of time, change, chronology, identity and cultural values of Kalinga in the Philippines. Aware of the fact that history is a "social construction" which involves an intimate consciousness on the part of those who make it, Magannon points to the areas in which more research is needed and suggests the way it should go.

The papers by ,Akira Oki, Joel S. Kahn and Onghokham concentrates on peasant consciousness in Indonesia. Oki's and Kahn's seem to be complement, while Oki focuses on the analysis of dynamic of subsistence economy how village autonomy and traditional authority elucidate peasant politics as manifested in the Anti-Tax Rebellion of 1908 and the Communist Uprising of 1926-27, Kahn analyses peasant political consciousness. One possible explanation why the mobilization of the Indonesian Communist Party (PKI) was successful is because the conjuncture of the process of commercialization which undermine the village autonomy and the articulation between communism from outside world and Islamic belief rooted in the social organization. Thus the agrarian transformation produced by the colonial state germinates conflict between local villages and the state.

As issuing out a little in Turton's paper, the local power structure linking the state and the villages is focused again in details in papers by Onghokham, "*The Jago in Colonial Java, Ambivalent Champion of the People*" and Masoya Shiraishi, "*State, Village and Vagabonds : Vietnamese Rural Society and the Phan Ba' Vành Rebellions,*" respectively. Although The Jago and Vagabonds function differently i.e. the Jago, intermediaries of power-brokers came into existence between ruling elite and peasantry negotiating in such fields as taxation, corvée conscription, maintenance of 'peace and order', etc., the Vagabonds, a third social element-thieves, bandits and pirates-bring a grave menace to both the state and the village. The Jagowere accredited by the quality of invulnerability against weapons and authority.

However, the need for Jago came from both sides because those officials were alienated from the real life of villagers. Moreover, The Jago seems to be a political value in stabilizing social order in rural areas under the increasingly bureaucratized structure of the state i.e. vertical solidarity or 'power bloc' in Gramscian sense. In comparison with the Jago, the vagabonds in some cases became 'the Champion of the people' when they surpass from local disturbances to rebels, as confirmed by the Phan Ba' Vành Rebellion in 1825. In sum, these two papers bring out some point of interest, particularly the fact that the peasantry is not homogeneous as always presumed but comprising of various groups or classes. The case of the FFT in Thailand seems to be in accord with this remark. As can be seen that some Pho Luang (พ่อหลวง) -local leaders joined hand in hand with the FFT, whereas some joined with rightwing groups as the NAWAPOL, the village scout.

The final paper by Yoshio Yasumaru deals with, 'Rebellion and Peasant Consciousness in the Edo Period'.

Though it was not the story of peasant in South East Asia, it concerned with peasant consciousness, the theme of the volume. The author describes peasant rebellion during the Edo period as the most basic type of class struggle. Since between 1590 to 1877, there were more than 3,700 such rebellions in context that the basis for the legitimacy of state power had broken down. However, the erosion of legitimacy from external factors such as the increasing exploitation by the feudal power, the harmful consequences of natural calamities-bad crops, etc., alone could not bring about the rebellions. They needed also the internal factor-leaders who were ready to accept their possible death after the rebellions. In these cases, the precondition of organizing rebellion was the existence of leaders. One interesting thing in this paper is that the peasantry had well planned. Since one can see that they begin with the legal petitioning for taxes reductions while rebellions were the last straw. Though rebellions have been suppressed, some impact followed like the reform policy of the ruling class.

All in all, this book contains a number of papers which are valuable and will provide new directions of an approach toward the study of peasant consciousness with more interpretative power. It also gives food for thought and stipulates new avenues for future work for those who treat the peasantry as the subjects of history, as conscious actors in the troubled histories, and as contributors to traditions and forms of culture which are often muted or absent in official historiography.

Kanjana-Kanoksak Kaewthep
Chulalongkorn University

Ni Ni Myint **Burma's Struggle against British Imperialism** (1885-1895),
The University Press, Rangoon 1983 (243 pp.)

It is not often that we come across publications in English about Burma and matters Burmese, authored by the nationals themselves. Therefore this first detailed documented monograph about the resistance of the peoples of Burma against the British invasion is an invaluable addition to the historical works on this fascinating land.

Before dealing with the substance of Daw Ni Ni Myint's research, some significant features of this publication can be pointed out at the outset. The author had provided the readers with added perspectives with reference to the British, American and Indian scholars who have shared the results of their research on aspects of the history of Burma. These they have done through the medium of the *English* language. Of special significance about Daw Ni Ni's research is that being a Burmese herself she has direct access in her own land and language to the sources such as palm leaf manuscripts, diaries and records, chronicles, books and articles which foreign scholars couldn't use as she could. Out of some 164 references in her bibliography there were some 35 items listed which are sources in the *Burmese* language. Among them there were many references preserved from those years about which she researched.

The appendices are of historic value as they include *reproductions* of the *original* texts of crucial conventions, judgement and proclamation of the "Hluttaw" (Highest Council of State), princely orders and profiles and names of some resistance leaders of those days. There were also rare photographs of national figures about whom many have heard but whose appearances only few Burmans had ever seen.

As one begins to delve into the substance of her presentation the introduction made no bones about her presuppositions regarding the reasons and circumstances leading to the invasion of Burma by the British. Limiting her study to the crucial decade beginning with the annexation of 1885 she cogently marshalled the facts of history dividing the complex chronicle into readily comprehensible sections. She began with the account of the fall of the Royal Capital and moved directly to the story of the consequent resistance both in that part of Burma, free till then, and in Lower Burma which was already under British rule for three decades.

The cause of Burma is sometimes looked upon by outsiders as only that of the Burmese who form the majority population and as if the minorities comprising Shans, Kachins and Chins etc. didn't share the same aspirations and concern. Daw Ni Ni's presentation made it clear that the Shans, Kachins and Chins were as much involved in the resistance against the British occupiers as the majority Burmese themselves. The author devoted separate sections to recount the resistance of these ethnic communities.

In between these accounts about the resistance in the plains and that in the hills, the chronicler inserted her description of the reaction of the British to such activities. She referred to the general policy of the British to use "as much of the traditional Burmese authority as possible to establish their own rule and to crush Burmese resistance. If in the handling of the upper strata of Burmese society the British used kid gloves, the iron fist was very apparent in the smashing of the bases of resistance in the villages" (p. 97). There were ugly instances of striking terror among the populace to produce immediate submission. Public executions and exhibition of bodies of those executed and the scandalized British public led Sir Randolph Churchill (Secretary of State for India then) to comment to Lord Dufferin (Viceroy of India) about his conviction that General Prendergast was unfit for his command position in Upper Burma. The master stroke of the British civil rule was the application of the Village Regulation of 1887 establishing the principle of collective responsibility to maintain law and order according to the requirement of the British.

In the confrontation between a medieval Kingdom and an industrializing imperialist nation with superior arms, the die was already cast. But it was not without sacrificial struggle. Diplomacy, tactics to play on the Anglo-French rivalry for the sake of national self-interest, and ultimately desperate physical resistance using open as well as guerilla warfare were all resorted to. "It was a struggle which pitted muskets and swords against rifles and machine guns. It was a struggle which pitted peasants against a professional army. Nevertheless ---- the Burmese threw into the balance a spirit of indomitable resistance and techniques of fighting adopted to an environment which they knew well" (p. 156).

It recounts how prince and peasant, chief and commoner, lay and clergy came forth to preserve the national sovereignty.

The fall of 19th Century Burma and her monarchy was described by some as if it happened as a result of just a military parade by the British forces. But, even in

this survey of the ten year period it is obvious that the resistance did not end with the year 1895, the last year covered by the study. The resistance of the Chins and the Kachins were contained only by about 1900 and 1915 respectively. There was a Burmese uprising in 1930. It is useful to remember that there was a passage of 62 years between the outbreak of the 18th Anglo-Burmese War and the final annexation of Burma. Again between that annexation and the year Burma regained her independence there were another 62 years including five years of Japanese invasion of Burma during the 2nd World War.

Though dealing with a tragic period in Burmese history the author's concluding note was to point beyond then to the recovery of independence by the nation later. She may well register that fact for, after all, Daw Ni Ni Myint is none other than the wife of U Ne Win who was President of Burma and now the Chairman of the ruling party of the nation. In her research she has the advantages of being herself a respected faculty member of the History Department of Rangoon Arts and Science University. She has access to the different archives and references both at home and abroad including the India Office records and library. She has supported her account with copious quotes both from authoritative Burmese and British sources. She has used her talents and connections in an admirable way for the benefit of the nation to which she belongs and for interested historians around the world.

Kyaw Than

Mahidol University

Sylvia Fraser Lu , **Burmese Lacquerware**, Bangkok: The Tamarind Press, 1985, 164

Very little has been written about Burmese lacquerware in Burmese and only a few short articles and notes in English. Thus Sylvia Fraser-Lu's attractive and instructive book on *Burmese Lacquerware* fulfills a great need. In it the author has sought to make known to the general public the beauty and scope of the craft of Burmese lacquer and in doing so to kindle a greater interest in Burmese Art and Culture, which has been rather neglected by art historians. The work does not aim to be definitive but rather seeks to "open the topic, so to speak." Much of the information presented by the author has been gleaned through visits and interviews with lacquer workers in Burma, their instructors and museum staff of various institutions in many countries.

The book itself is most informative and one that every collector of Burmese lacquer and admirer of Burmese Art will want on his bookshelf. The author discusses in detail the process of making the lacquer itself and the materials used therein. Techniques of lacquer decoration and moulding are divided into five major types: *Yun*, by which designs are incised, a lacquer technique said by some to have come to Burma from China via Chiangmai; *shwe -zawa*, by which lacquerware is embellished with gold leaf designs, the technique of which was likely derived from Ayutthaya; *thayo*, by which wares are decorated with moulded relief, a technique stemming from China but not used there after early Ming times; *shwe -cha*, in which relief-moulded designs are highlighted by fragments of coloured mirror glass and mica; and *man-hpaya*, in which a combination of techniques is used to make dry lacquer Buddha images.

Mrs. Fraser-Lu discusses design motifs at some length and provides both drawings and photos of lacquerware pieces on which they have been used, dating them as well. Two very useful chapters are devoted respectively to the secular and religious uses of lacquerware objects. The reader also is introduced to the lacquer craft centers in Burma, and the author carefully describes the types of wares made in each specific area. In addition, she provides the reader a most useful analysis of Burmese lacquerware collections in museums throughout the world. Very helpful are her comments on how to distinguish lacquer made in Burma from the many copies being produced in Chiangmai and other places in Thailand, as are also her

suggestions concerning the care of lacquerware. It may come as a surprise to the reader that the plain coloured and the *yun* wares may be cleaned and restored to their former sheen by rubbing them with a little sherry or Chinese *Shao hsing* wine.

It is to be hoped that non-Burmese having in their possession lacquered manuscripts will read Mrs. Fraser-Lu's text and stop referring to those highly venerated extracts from the Pali Vinaya as "Burmese Bibles", and that owners will be discouraged from using them as decorative items. If her text manages to educate on this point alone it will perform a great service.

In general the work has been carefully conceived and documented. The illustrations, however, do not always measure up to the text. The publisher obviously has sought to make this a volume which travellers can take with them. Consequently both pages and pictures are small and often the designs on the lacquerware are not easily seen, if at all. Since the author employs Burmese in her terms of identification it would have been well to have included a glossary for easy reference. Some of Mrs. Fraser-Lu's statements in her beginning chapter regarding the background of Burmese lacquer are open to question; for example, her statement that "the ancestors of the Thai people came from Nan Chao" reflects a theory which is now seriously challenged. The author tells the reader what other scholars think about the origins of Burmese lacquer; one would be most interested to know her own opinions concerning this. Does she think the lacquer industry came from the Mons in and prior to the 11th century or did it start only in the 14th and 15th centuries? Does she believe the utensils represented in the reliefs and glazed plaques of the Ananda and other religious edifices of Pagan were at least in part made from lacquer? As her research continues she perhaps will address these questions in yet another welcome work.

Virginia M. Di Crocco
Chulalongkorn University

Burma: The Untold Story By Won-loy Chan:
(Presido Press Rangoon 1986:138pp. B 495)

This is another addition to the first-hand accounts of the Burma Campaigns of the Second World War. Dedicated to the memory of the late General J.W. Stilwell and Asian American officers and men of the U.S. Military Intelligence Service, the author Colonel Won-loy Chan has rendered an invaluable service to his readers by publishing this extraordinary personal memoir.

The book covers the Second and Third Burma Campaigns in 1944 and contains maps and information of the little known area and campaigns in Northern Burma. It was the area where fortunes can be made through trade in jade and opium! Col. Chan was on the staff of the famous General Stilwell whose efforts brought so much hope to Burmans trampled underfoot by the inhuman Japanese forces in those gloomy days. Without the pressure and intelligence of these valiant men, the Resistance Movement of the Burmese against the rude occupiers of their land would have been futile.

Col. Chan, a Chinese-American had to watch his movements as he could be surprised by the Japanese on the one hand or be mistakenly attacked as an enemy by either his own American or Chinese combat forces, specially by the Chinese allies.

This is a detailed first-hand account of the struggles in a little known part of the World but the struggles helped turn the trend of history for Burma and China and contributed to the rising morale in the Pacific during the closing days of the Second World War.

It is a book to be read for exciting knowledge about battles.

Tint Tint
Slum Child Care Foundation, Bangkok

Seeds of Peace**Vols. I & II (1985-1986)**

Thai Inter-Religious Commission for Development

G.P.O. Box 1960, Bangkok

U.S. \$10 annually.

Among only few distinguished printed publications on religions in Thailand today, the *Seeds of Peace* is a must for those who are searching for truth and peace of life. Though it is published as a newsletter, not a gorgeous and luxuriant periodical or magazine, its value and merit are undeniable. The *Seeds of Peace* had been issued twice in 1985 and thrice in 1986. According to the editorial note, all articles are aimed to promote peace, but not exclusively in religious contexts, and the objectives of the T.I.C.D. (the Thai Inter-Religious Commission for Development), an organization and a working group composed of active scholars and students who will be peacemaking on earth. As expressed in the newsletter, the objectives of the T.I.C.D. are as follows: (1) To coordinate work among individuals, groups of individuals and various agencies dealing with religions and development in course of working together, (2) To share experience in and knowledge of religions and development as well as exploring ways and means of working together, (3) To offer training and secure resources in terms of man-power and materials to support and enhance the agencies that need help.

Most of the articles are written by contemporary scholars and educators in various fields of knowledge which significantly contribute to further academic discussions and to the resolutions of world problems. Though some are reprints from other journals and magazines, they are still worth reading for the benefits of human knowledge and experiences.

Many interesting articles can be found in both volumes. In vol. I no. 1 (1985), "Non-violence: Practicing Awareness" by Thich Nhat Hanh is best presented in the beginning of the issue so that it may plant the first seed of peace in human hearts. Here, Thich Nhat Hanh suggests: "We should be aware of what we are, and of what we are doing....If you are yourself, if you are your best, then you are a real person. And only with such a person, calm, lucid, aware, solid, can our situation change and our danger be avoided. So please, be yourself, and be that person (p. 4)." The "Searching for a new Life Style" by S. Sivaraksa also illustrates a peaceful and just society based on spiritual growth rather than material development. S. Sivaraksa

points to us that: "While trying to solve our daily problems in the short term, we should also look for a common Asian religious approach to liberate ourselves and our society. We shall not overcome unjust systems easily. In turn we shall not be defeated, nor should we hate the oppressors, or become cynics. Daily we must work for our own liberation from desires, while we serve those who suffer like us and more than us, so that we shall sooner, rather than later, be all liberated (p. 16)."

The articles in the following issue, vol.I no.2 (1985), deal particularly with religious matters. They present a variety of faiths and a definite will to promote an interfaith relationship. The "Buddhist Christian Dialogue," an interfaith dialogue between Rt. Rev. Thienchai Samanchit and Ven. Bhikkhu Khamkien Suvanno, is the best assertion of a willful attempt to develop an interfaith understanding and co-operation.

As the United Nations has declared the year 1986 to be the International Year of Peace, the next issue, vol.2 no.1 (1986), is therefore concentrated particularly on the topic of peace in Buddhist context. And vol.2 no.2 (1986) is dedicated especially to Buddhadasa-bhikkhu on his auspicious 80th birthday anniversary. Buddhadaśa's doctrine of peace and justice is effectively presented in the opening article, "The Vision of Bhikkhu Buddhadaśa," by Donald K. Swearer. The last issue of the set, vol.2 no.3 (1986), continues to venerate Buddhadaśa who had given a series of lectures on peace during the Buddhist Lent (from July 21 to October 17). Only one article concerning peace in the context of non-Buddhist faith, however, appears in this issue, i.e., "Islam and Nonviolence" by Chaiwat Satha-Anand.

Given all the merits of the newsletter, certain shortcomings are quite noticeable. Misspelling which prevails both volumes calls for a more careful proofreading, e.g., halocaust (holocaust), rescustiated (resuscitated), and so on. Moreover, articles with different topics and subject matters are packed together in the same issue. The problem may be due to a limited number of articles available for publishing. As a result, the whole volume fails to focus on its objectives and to move the readers to the same direction. Nevertheless, we hope to see more articles of different faiths and disciplines that would fulfill the objectives of the T.I.C.D. and continue to plant the "seeds of peace" in the hearts of all world beings today.

Pataraporn Sirikanchana

Department of Philosophy
Thammasat University

Translation of Thai Books in Japan : Some impact of the “Know Our Neighbors” Programs of The Toyota Foundation.

In 1950, Thai novels were virtually unknown in Japan. The pioneering publication in Japanese of *Nung Nai Roi* by the Thai popular writer, Dok Mai Sot, had been little noticed and a subsequent translation from English of M.R. Kukrit's *Red Bamboo* seems to have made no conspicuous change of the situation. Today, under the welcoming program of the Toyota Foundation, named The “Know Our Neighbors” Programs, twenty-odd well-chosen Thai books have been made available in Japanese translations for the consumption of the Japanese readers. The selection is reportedly being done by a Thai advisory group which recommends to the Foundation representative works of Thai authors for eventual translation in the Japanese language. The choice covers not only literary works, pure and simple, but includes such scholarly pieces as ethnography, history, literary criticism, etc.

The program started in 1981 after several years of a careful preparation by the Foundation's program specialists. In the earlier lists of the recommended titles are found *Khru Ban Nok* by Khamman Khonkhai, *Soi Thong* and other stories by Nimit Phumitawong, *Luk Isan* by Khumpoon Boontawee, *Khao Nok Na* By Si Fa. These more or less rural oriented novels in the selection are matched by the inclusion of the late Chao Khun Anuman Rajadhon's *Chut Prapheni Thai*, on the one hand, and of M.R. Kukrit's *roman fleuve*, *Si Phaen Din*, on the other. Adaptational process into Thai society of the Chinese immigrants may vividly be perceived through reading the superb translation of *Chotmai Chak Muang Thai* by Botan done by Takejiro Tomita, a well-known Thai-Chinese language professor then in Osaka.

The changing intellectual atmosphere since the “October 14” is, in fact, yet to be adequately recognized in Japan. In this connection, it is most welcoming that some of the short stories written after the student uprising were translated by Yujiro Iwaki from Suchart Sawadsri's *Collections*. Sulak Sivaraksa's *Nai Puey Ungpakorn: Phuyai Mai Kalon* together with Dr. Puey's own personal memoir on the democratization movement and its aftermath entitled *An Nuang Ma Tae Tulakhom 2519*, should also be instrumental to lead us to realize the significance of the historic events which took place in Thailand during 1973-76. The translation of these two works was done by Osamu Akagi, It may not be out of place if reference is made here to the Translation Culture Prize in Japan which has already crowned three

Japanese translators under the program: the celebrated awards were given in 1984 to Keiko Yoshikawa for her five volume version of *Si Phaen Din* by M.R. Kukrit, and to Koichi Nonaka for his translation of *Krasuang Khlang Klang Na* by Nimit Phumitawong. Mikio Mori who had translated earlier Phraya Anuman's lengthy treatises on Thai customs became the third winner of the prize in the following year when he published a Japanese translation of *Fun Khwan Lang* of the renowned ethnographer from Thailand.

Undoubtedly the said Toyota Foundation Programs have helped promoting Thai-Japanese intellectual cooperation in true sense of the term. This may be seen from the facts that Masaki Onozawa translated Si Burapha's novel *Khang Lang Phap* with the help of his Thai wife Nittaya, whereas Bangkok-based Renuka Musikasinthorn, a Japanese wife of a Thai diplomat, completed her translation of *Lai Chiwit* by M.R. Kukrit Pramoj.

Other titles under the program include Tatsuo Hoshino's translations of *Naiphan Tai Din* by Roy Ritthiron, *Phisua Lae Dokmai* by Nipphan, and *Yu Kap Kong* by Yok Burapha; Mineko Yoshioka's *Suan Sat* by Sukonta; Ikuo Sakurada's *Tai Fa Si Khram* by Si Fa; Hiroshi Ando's *Lae Pai Khang Na* by Si Burapha; Yujuro Iwaki's *Pisat* by Seni Saowaphong; and, Toshiharu Yoshikawa's *Nawaniyai Kap Sangkhom Thai* by Trisin Bunkhachon.

The name of Jit Phumisak has been known in Japan as a revolutionary-cum-poet since his often-quoted *Chom Na Sakdina Thai* was first introduced to Japan by Tadaharu Tanaka in 1975 and was followed by the publication of a collected poem of Jit by Kazuko Shôji in 1980. A more balanced image of this great personage may hopefully emerge when his scholarly piece such as *Khwam Pen Ma Kham Sayam, Thai, Lao, and Khom* shall appear in Japanese the translation of the book is now in progress by the hands of linguist Hinako Sakamoto.

The impact of the "Know Our Neighbors" Programs has proved to be far from negligible. It has undoubtedly opened a new horizon in the Japanese outlook on Southeast Asia including Thailand. It is only hoped by the present reviewer that the impact become wider and greater to such an extent that it may eventually lead to the revision of the Japanese school curricula in which cultural approach to the region has much to be desired.

Yoneo Ishii
Kyoto University

Supa Sirimananda **Wannasarn Samneuk**, Amarin Karnpim,
Bangkok Thailand, 1986 Two volumes 817 Pages.

Supa Sirimananda humbly claimed himself as only a common journalist. But as the author of **WANNASARN SAMNEUK**, his writing really presented a broad perspective of art and literature, views on various angles of commentary. The book is a collection of articles and literary translations by the author from 1948 until two years prior to his demise in 1986. *Choldira Satayawatana*, a progressive contemporary commentator, referred to the book as “a pure conviction of Supa Sirimananda who clearly reflected his vision of art and literature in an explicit direction through a literary commentary.....**WANNASARN SAMNEUK** is a good book which generated changes in Thai literature during the period that our study of literature was at a circle and focus on history and admiration only of “The beauty of words”.

The book has two volumes containing different subjects. Volume I which mainly contains art, language and books provided very interesting views of the author. He reiterated his views that art is not just something but a phenomenon. Art is not just another material but a communication media, a part of life. The work of art is a note of human's web in society. On language and book, Supa Sirimananda seemed to be one of very few who criticised dictionary in various dimensions. His article on “What is a good book” seems to present his clear concept on the qualifications and criteria of a good book. His comments on selected Thai and foreign writers seems to demonstrate the way of work, his intimate association and knowledge of those writers' background which brought out his valid criticism toward their work and writing.

Volume II which contains more on the author's criticisms on various literatures, both Thai and foreign, provides an interesting dimension to literary commentary. It seems he has laid the principal grounds and factors to be taken into account for a valid criticism of any approach. The readers will find deep knowledge of how the author presents his views and concepts in each issue in this volume. Meanwhile the last part of volume II also presents translation work of the author on Marxist literature where it is quite interesting to read how Supa Sirimananda

intellectually manifested himself to the literary world.

What would strike the interest of the readers is the author's views on the above subjects and that they are still afresh as always and referred to by many commentators. "A common journalist", as he claimed, Supa Sirimananda has exhibited in his writing a self-adjustment to new ideas and circumstances, a self-actualization to keep abreast of new developments in literature. Not only the substance of what he presented, but also the points are made with selected words to make the book worth collecting and reading. Throughout the two volumes, the book will sustain the readers' anxiety to dig in more on what other angles the author will lead them to. The reader will find that WARRASARN SAMNEUK gives a wide interest with particular emphasis on literary commentary, its background, aspiration and an introductory period of Marxist criticism during a decade of 1940 significantly noted in the history of Thai literary commentary.

For the Thai reader, WANNASARN SAMNEUK is a must for reading and collection. For the foreign student of Thai literature, the book is a must to trace trends and fundamental perception of what is Thai contemporary literary commentary.

Kiatichai Pongpanich
UNICEF, Madras

S. Sivaraksa, *Kānsāngsan satipanyā yāng thai*. Khrōngkān
nangsū phutthasātsanā samrap khon numsāo lae
khanakammakān sātsana phūa Kānphatthanā, 1986. 95 pp.

The first thing about this book that captures our attention is its title: to paraphrase it in English - "The Making of the Thai Intellectual Tradition." The discussion of the subject takes only seventy-three pages. We may doubt if such an encompassing and significant topic can be thoroughly discussed, even in an abbreviated form, within that length. But this is S. Sivaraksa. As usual, his writing is designed to be rather a provocative argument for further studies and discussions than a definitive exposé of the subject.

The book is actually the publication of the lecture which the author delivered at the main hall of *Wat Mahāthāt*. The occasion, sponsored by the *Pajarayasarn* Journal and the Institute of Buddhist Research, Mahachulalongkorn University, was held to celebrate the eightieth birthday of *Phrathēpwisutthimēthi* (*Ngūam Indapañño*) who is commonly known by his alias - Buddhadasa Bhikkhu. This tells us much about the theme of the book. In a sense, the lecture is a discussion of the crucial role which Buddhādāsa has played in upholding and enriching what S. Sivaraksa deems the Thai intellectual tradition.

But what exactly is this tradition? This question may first come to our mind. As a matter of fact, the title of the book may even be literally translated as "Intellectual creation in the Thai way." There have been many presentations on other areas of "Thainess" such as ways of living, habits, inclinations, arts, architecture, and so forth. Among them, to recall, is a collection of S. Sivaraksa's views on these matters, published by Kled Thai Press under the title "*Yū Yāng Thai* (Thai ways of living)." We may as well trace these discussions back to one of the earliest and authoritative definitions of "Thainess" given by Prince Damrong Rajanuphab in his lecture on the characteristics of Thai politics and government in the past. But, to the reviewer's limited knowledge, this is the first time that an attempt has been made in order to define Thainess in its intellectual sense (that is, without resorting to a specific sphere - whether it be political, cultural, or economic, etc.).

The answer to this question lies in the word “*satipanyā*” itself. Perhaps, to translate the word as “intellect” is to confuse the matter. Although the Thai word generally conveys an idea similar to its English counterpart, it nonetheless implies, in its etymological roots, a specific approach to knowledge. That approach, albeit no longer conspicuous in the day-to-day usage of the word, is the Buddhist cultivation of mindfulness and wisdom.

This is precisely what S. Sivaraksa means by “the Thai way of intellectual creation”: a way of thinking which holds Theravada Buddhist teachings as its perennial core and selectively incorporates other temporal elements in order to strengthen its feasibility in place and relevance in time. The dynamics of the Thai way of thinking, according to this definition, lies thus, on the one hand, in the ability to preserve the genuineness of the teachings and, on the other hand, in the genius in applying them to changing situations.

S. Sivaraksa points to three major innovations and contributions that constitute the milestones of the Thai intellectual heritage.

The first was King Ramkhamhaeng’s accomplishment in establishing an effectual model of a Theravada Buddhist state in the Thai social and political contexts of the thirteenth century (A.D.). Under his leadership, the Thais were able to liberate themselves culturally and intellectually from the old-Angkorian-Hinduist empire. The King was regarded, not as a god reincarnated, but rather as a benevolent ruler whose legitimacy depended much on his practice of the *Dharma*. Although animism, superstition, and elements of Brahminism were maintained and incorporated into the Thai world-view, they became second and subservient to Buddhism.

The second was the composition of *Traiphum Phra Ruang* (The three worlds according to King Ruang) done by King Lithai, Ramkhamhaeng’s grandson. The book, in S. Sivaraksa’s words, “was the most important and the most fascinating treatise written from the Sukhothai period up to the middle of the Rattanakosin period.” (p. 17) It became the major source of the Thai intellectual life for centuries. From the end of the Sukhothai period down to the reign of King Mongkut of Bangkok, the text had survived as the authority on the paradigmatic views concerning cosmology, politics, and ethics. Anybody, who is familiar with Thai mural paintings, knows very well how the influence of *Traiphum* may be seen from those paintings. To put it succinctly for a Western reader, the book was comparable to a concise combination of Ptolemy’s astronomy, Aristotle’s ethics and politics, and Dante’s literary depiction of the other worlds. It described the various dimensions of the universe, gave a meaning to them, discussed that meaning in the context of the

ethics for the individual, and related these issues to the origin, the legitimacy, and the function of the state.

It was only when the Thais had to face the challenge of Western science and technology as well as Christianity during the high tide of Colonialism in the middle of the nineteenth century that the authority of the text in various fields started to be questioned. The result was the third milestone of the Thai intellectual heritage - the Siamese renaissance under the leadership of King Mongkut. Western science and technology forced the Thais to reconsider their understanding of cosmology; the political threat of Colonialism pressured political elites to restructure the Thai government, which consequently required a new approach to politics; Christianity lead many Thais to re-examine their ethics and moral codes. The world was indeed turning upside-down. But King Mongkut and his contemporaries, S. Sivaraksa argues, admirably accomplished the tasks of carrying the Thai intellectual tradition on into the modern world. They went back to the original sources of Buddhism and redefined various fields of intellectual endeavors according as situations required.

Those were the three major intellectual creations and reformations in the past. At present - and this is the main purpose of the lecture - we are now witnessing a new phase of the Thai intellectual tradition. With the downfall of absolute monarchy, a more extensive participation in modern socio-economic trends, and the on-going process of modernization and development, there is a critical need for a redefinition and reinterpretation of the tradition. It was a fortunate incident that in 1932, right before the political change in that year, a young monk, who had just finished his canonical studies in Bangkok, went back to his hometown in Surāthani to found a place for Buddhist intellectual and spiritual activities. Thereafter, he began to interpret Buddhism in new lights and to relate those interpretations to the rapidly changing trends in Thai society. In many cases, he even went beyond his intellectual progenitors. He vigorously criticized Buddhaghosa's exegeses of the original *Tripitaka*, which had been taken by Theravada-Buddhist canonists as an undisputable interpretation of the teachings. While resorting mainly to the original corpus of the canons (as recognized by Theravadins), he nonetheless referred extensively to the interpretations and practices of Mahayana Buddhism. He even went far enough to use the word "God" in his lectures and writings, generating uproars from Buddhists of various backgrounds. Last but not least, he pointed to "Buddhist Socialism (*Dharmikasangamaniya*).” as a socio-political solution for the current crisis in contemporary Thai society. In many senses, his contributions to the Thai heritage can be seen as constructive proposals for both the Buddhist world and the world at large.

The book is filled with criticisms of the present by means of the relevance of the past. S. Sivaraksa also provides interesting comments on other groups of monks and laymen who have attempted to relate Buddhism to contemporary conditions in Thai society such as the *Santi-asōk* movement and the school of *Thammakāi*.

We may raise many questions about S. Sivaraksa's premises. Is it significant at all to talk about the Thai way of thinking? Is it plausible to define the Thai intellectual tradition by employing only a single criterion, i.e., Theravada Buddhism? S. Sivaraksa makes it clear that, for him, no evidence suggests that there was any major intellectual renovation during the Ayudhaya period. This reminds us of Luang Wichitwathakan whom S. Sivaraksa has always been at issue with. Luang Wichit criticized Ayudhaya, in his lecture on the civilization of Sukhothai, by laying the blame on the influence of the Khmers; S. Sivaraksa did so by downplaying other elements in the Thai mentality. Even the Pali literature of Chiangmai is also dismissed by S. Sivaraksa as a mere imitation of the Sri Lankan literary tradition. But is it necessary to treat the Thai way of *satipanyā* in such an exclusive and selective manner?

This is a provocative and controversial book. It is rich with explanations of the past and insights into the present. The reader will be forced by S. Sivaraksa's bold remarks and conclusions to rethink the way he or she understands the Thai intellectual heritage.

Vira Somboon

University of Michigan, Ann Arbor

Puvadol Songprasert, editor, **Sangkhomsat Parithat** 30 years' anniversary edition, first printing of 2,000 copies, by the Subcommittee of Printed Matter, the Social Science Association of Thailand, Bangkok, Thailand, July 1986, pp. 274.

Sangkhomsat Parithat 30 years' anniversary edition has a strong appeal to the readers especially scholars. It has just come in and have a large circle of academic. Although this book was not the original edition, it was the book of historical significance.

History cannot be changed or denied. The shining image of the *Social Science Review* (1963-1976) is indelibly engraved on the memory of Thai intellectuals. It was the needs of the times; the Subcommittee of Printed Matter of the Social Science Association of Thailand had selected writings from the *Social Science Review* (1963-1976) and had reprinted them in *Sangkhomsat Parithat* 30 years' anniversary edition of the Social Science Association of Thailand (1956-1986).

To write about *Sangkhomsat Parithat* 30 years' anniversary edition is a complex task. A number of people have involved in the matter. It is a man's social status that determines his thinking. We must learn to look at problems from all sides; the reverses and the obverse.

Before we say about the content of the book, we should understand social context and study the *Social Science Review's* background.

By the late 1960s, in the midst of world-wide student revolutionary and anti-imperialist activity, Thai students began to see that their professors were often out of touch with reality. They began to reject the mindless mouthing of American materialist and egoistic values by some Thai professors educated from the USA who were out of question their own society's moral condition. They were tired of the student lives in university and went out in search of the new answers. They dug into many books. Their ideas were different from the majority of students who were indifferent to politics but spend their everyday lives lavishly. We call the former "the outsider" who go against the trend of the times, and were in the minority. On the other hand, besides Thai students in the higher educational system, the young intellectuals and young professors returning from the United States, Japan or Europe (centers of student agitation) brought home a more militant outlook and prepared the ground for a movement of radical opposition in Thai society.

Meantime, the states by which this happened can be traced easily in the literacy and journalistic endeavors that emerged among "the left". The best example here is the prestigious journal, the *Social Science Review* (*Sangkhomsat Parithat*), the finest intellectual journal ever published in Thailand during 1963-1976.

The *Social Science Review* began in June 1963 as a staid erudite organ of the Social Science Association of Thailand (Samakhom Sangkhomsat haeng Prathat Thai) established on 22 March 1946. Mr. Sulak Sivaraksa, the first important editor of this journal, has played both parts of editor and writer of large portions in this journal. Among the educated public he is famous for his characteristic of combative, badgering, and idealistic. Sometimes, he was called "The Aggressive Editor"

The *Social Science Review* was sponsored by a western organization called Asia Foundation. It is an imitation of the magazine named "*Encounter*". Mr. Sulak Sivaraksa has insisted that the aid of the Asia Foundation had nothing interfering with the journal's policy.

In the beginning period of the *Social Science Review* in June 1963, even though Prime Minister Sarit Thanarat (1958-1963) was dying, the proclamation Number 17 of the "Revolutionary Group" was the basic documents of martial law, described unabashedly the restrictions placed upon intellectual freedom. However, Mr. Sulak Sivaraksa found his way to issue the journal by taking legally the royal sponsorship of HRH Prince Narathipphongphraphan who was Deputy Prime Minister and President of the Social Science Association of Thailand at that time. The *Social Science Review* was a liberal journal, and sometimes almost conservative. This was due partly to Mr. Sulak's characters.

By the early seventies, the *Social Science Review* had undergone a change in editorial staff. Mr. Suchart Sawadisri succeeded Mr. Sulak Sivaraksa as editor. Mr. Sulak Sivaraksa gave him a free hand in his work, and the sponsors, or patrons had changed to Dr. Puey Ungphakorn, the left-liberal economist, who succeeded Prince Narathipphonphraphan as the President of the Social Science Association of Thailand.

In this period, with the increasing number of the students' activities, the *Social Science Review* had begun exposing the activities of the Asia Foundation and similar imperialist fronts in Thailand. Thai intellectuals devoted much care in writing. The *Social Science Review* played a crucial role in the intellectual formation of the young men and women. It was established to coordinate the anti-government, anti-imperialist struggle among all the various regional groups. It seemed that, the *Social Science Review* mobilized and pushed the October 14, 1973 movement to victory.

On 14 October 1973, the students and the people rose and drove out the dictators, Prapas Charusathian, Thanom and Narong Kittikachorn (1963-1973). The military was completely discredited. The 14 October 1973 movement created a much

better situation for the *Social Science Review* and other printed matters. Thai intellectuals also had a serious commitment to improve their society, occupationally, they were the kingdom's major living writers, educators, technocrats, members of Parliament and intellectual leaders of the Buddhist monkhood. They could express their critical opinion freely. The *Social Science Review* provided the students with ability to study on their own; it was the mouthpiece of the people, until the October 6 coup.

On 6 October 1976, the Administrative Reform Council placed the country under martial law, suspended the Constitution, banned political parties and imposed rigid censorship on the press. The military also announced that "most Thai and foreign language newspapers would be banned until further notice". All Marxist or leftist books and journals were to be banned, including the *Social Science Review*. After the October 6 coup, the new committee of the Social Science Association of Thailand had dissolved the *Social Science Review*. Why there was not any action taken by the Social Science Association of Thailand for the *Social Science Review* is still the Question.

However, the process of coming into being, developing and passing away of the *Social Science Review* was a historical experience worthy of attention. Question will be raised about the impact of the *Social Science Review's* ideas (or spirit) on the Thai intellectuals today. What I propose to do next in this article is to explore the reasons for *Sangkhomsat Parithat 30 years' anniversary edition*, for I believe that it's content is symptomatic of the past social, cultural and political crisis in Thai Society.

As the content of *Sangkhomsat Parithat 30 years' anniversary edition* is composed of 5 parts; leading Articles, Poems, Articles, Letters to the Editor and an Appendix (plus the index to The *Social Science Review* 1963-1976).

Part 1, Leading Articles; it is important to make a good beginning. A large proportion of leading articles, in the first phase of this part had been written by Mr. Sulak Sivaraksa. For Mr. Sulak Sivaraksa is almost institution unto himself and is not classifiable. However, it was understood that he was a Buddhist anarchist and a conserver who seek typical Thai style and believed in peaceful means. He displayed immense courage and wisdom; for example, he made a criticism that we must defy bad men or bad things in "Parithat and you" (p. 4-5), suggested that we must modify the old value in "The value of society" (p. 11-12), asked that "How far we know ourselves" (p. 12-13), launched an attack on the imperialism in "Western Impact on Siam" (p.20-22) and in "Siam-Vietnam-The United States" (p.24-26) etc.

The leading articles by Mr. Sulak Sivaraksa, while he was the editor, aimed to arouse the people's interest in various problems and stated the opinions to public. He also gave information on the historical background of the *Social Science Review*. There is nothing in deepening any issue.

In contrast with Mr. Suchart Sawadisri, the second editor, who imagined himself a liberalist, humanist and journalist who sought truth, I believe that Mr. Sulak Sivaraksa and Mr. Suchart Sawadisri had different political lines.

While Mr. Suchart Sawadisri was the editor, it was a time for general intellectual ferment. They were in their element, writing papers, attending meetings, carrying out research organizing and lecturing to hundreds of rapt and enthusiastic young people.

Recent leading articles, for example, dealt in radical terms with such problems as the superpower intervening in the internal affairs of other countries in the "Social Science Research or Counter-Insurgency" (p. 42-44), the impoverished peasant in the "Between City and Rural Areas" (p. 44-45), the rights and duties of women in society in "On Thai Women's Liberation" (p. 58-59).

If we realize the fact that reading helps to develop the mind and a man's behavior, we should believe that the leading articles had influences over the readers, students and intellectuals, for example, the content in "The Role on the Student Activity" (p. 66-67) awakened the students to a sense of social responsibility.

An example of a leading article that influenced the National Student Centre of Thailand (NSCT)'s movement in Bangkok became the leading core of anti-Japanese goods in the "Where is the Yellow Peril" (p. 79-80). In this issue, Mr. Suchart Sawadisri did extensive archival research into Japanese relations with Thailand.

Leading articles were a real eye-opener. On the other hand, this is one phase of the issue, leading articles were effected by the social movement. The profound influence of the movement is manifesting itself in every field.

Part 2, Poems; both in ideological content and in artistic form. This part composes of a powerful poetry, for example, "Lack of Literature" and "Kaw Khon (apem)" by Mr. Angkarn Kalayanapong, "To my Pupils" by Mr. Sulak Sivaraksa, "The Rope of My Sweat" by Mr. Seksan Prasertkul, "Workers" by Ravee Dhomprachan, "Homage to the Heroes of October 14" by Wisa Kanthap, "Yellow Bird" by Vinai Ukrisna and so on. (p. 95-123)

Continuous columns of poetry in the *Social Science Review* told the readers clearly, how responsible, how sincere, how strong were the expression of the former

intellectuals about the society at that time.

Part 3, Articles; return to a detailed analysis and a critical opinion by writers from two sources. Firstly, the undergraduates and the intellectuals from the universities in Thailand. Secondly, the undergraduates and the intellectuals from the universities in the other countries; the USA, England, Australia, Japan etc.

The discussion of a few of them appearing in the writings have been provided solely to illustrate the selectivity of Thai intellectuals' effort and how it linked to some of the major problem of Thai society. Countless facts below have proved this.

The articles, for example, here dealt with the important problem as the education by imitation in the "Siamese Society and Western Education" by Mr. Paichit Uathavikul (p. 133-138), the article is a satire on feudal scholars in the "Characters and Problems of Thai Intellectuals" by Mr. Kamol Somvichean (p. 142-149), which dealt in radical terms with such problems as the opium trade and the 93rd KMT regiment in the "Thailand's Opium Traffic movement" by Mr. Suchart Sawadisri (p. 187-192), the criticism and indication of Mr. Sulak Sivaraksa to the students in "The Immediate Role of Thai Students" (p. 194-201), the vision of new society in the "Rebuilding the Thai Society" by Dr. Prawas E Wasi (p. 201-207), the intellectual must integrate with the masses of workers and peasants in the "Strategy of the Student Movement" by Mr. Seksan Prasertkul (p. 208-212), the democratic line in the "Thai Democracy" by Dr. Puey Ungphakorn (p. 212-217) and so on.

Part 4, Letters to the Editor; the editors, Mr. Sulak Sivaraksa and Mr. Suchart Sawadisri, always induced the readers to give them their valuable criticisms and suggestions. Some letters to the editors were instinct with life and conflicts. However, this part is good because the truth develops through debates between different views.

Part 5, Appendix (the index to the *Social Science Review* 1963-1976). Foregoing statement, this book, *Sangkhomsat Parithat 30 years' anniversary edition*, was not the original edition but it consisted of selected writings from the *Social Science Review*. If the readers are interested in other writings, they will make use of this index.

Finally, in view of the above-mentioned fact, I wish to make the following proposals..

A. The contents of *Sangkhomsat Parithat 30 years' anniversary edition* shows clearly the political trends of the past which are relevant to the remaining of social problems in the present. Imperialism is still man's danger. War is, again, a central political question today. Thai society still has problems concerning

democracy. The majority of the people still have no clear view of democratic roles. Capitalism is prospering widely in the society.

The intellectuals' views provided by the *Social Science Review* during 1963-1976 remains up-to-date. It has a little bit changed in the surface of the problems but not fundamentally. Capitalism has brought a great deal more complex technology which is beyond the people's capacity to identify its disadvantages. It is high time individuals concerned brought out wider outlook. To study from the past for the better future is what should be tried.

The *Social Science Review* (1963-1976) are significant sources of valuable political experiences. Interesting and efficient matters should be selected more and more from the *Social Science Review* (1963-1976) to heighten current intellectuals in Thai society nowadays. This responsibility is likely in the charge of the Subcommittee of Printed Matter, students and individuals concerned.

B. Another issue which should be put into consideration is the ideological struggle in the Social Science Association of Thailand, which had the important part in bringing the *Social Science Review* to the end. No action has been taken for the furtherance of the journal at that time. What is wanted here is that if the *Social Science Review* had its own value to the society as stated by Mr. Puvadol Songparsert in *Sangkhomsat Parithat 30 years' anniversary edition*, the Social Science Association of Thailand should have a movement to create a new one with the same or better value.

C. *Sangkhomsat Parithat 30 years' anniversary edition* is the effort of the Subcommittee of Printed Matter to present the examples of former intellectuals to the society. Even though this book cannot represent the original imagination of the *Social Science Review* because of the limited pages, it is enough to realize the facts that a journal of the past is the precious source of intellectual expression, worthy to dig out.

Missing reading *Sangkhomsat Parithat 30 years' anniversary edition* is a great loss for intellectuals who seek to heighten their intellect. Moreover, this book also provides researchers with various aspects of Thai intellectual history.

Vannipa Niyomthai

Faculty of Arts, Chulalongkorn University

Know our neighbours

1. **Two Filipino Women** by F. Sionil Jose
2. **Kuk Kanmuang** (Political Prison) by Bunchan Mul
3. **The Collection of Nam Cao's Short Stories:**
4. **The Lao Folktale on palm leaf manuscripts :** Nang Tantai

“Know Our Neighbours” project of Sathirakoses-Nagapradipa Foundation is making a remarkable contribution to Thailand as well as her neighbours by promoting mutual understanding through appreciation of their select literary works. Colonialism had distorted the sensitivities of peoples of SE Asia by giving orientation towards the writings and thought of colonising nations while direct knowledge of their immediate neighbours recede to the background. “Know our Neighbours” Project is to correct this slack by raising awareness of Thais about their neighbours through appreciation of the literature of these nations within the region.

Sionil Jose's novel *Two Filipino Women* bring out the political situation of Philippines during the Marcos regime. Attention is drawn to difficult sectors of the social institutions and human relations. The author wrote the novels “Chain of Love” and as tragedies probably with the idea of warning the Filipinos about their nation.

Kuk Kanmuang is the actual record of a *Khmer* patriot's experiences 50 years ago on the way to Independence. It gives the author's participation in the struggle for freedom from colonialism and its consequences which affect not only politics and economics but also culture and identity of the subjugated people. It is an authentic record of freedom fighter who stuck to his convictions against severe privation and oppression in different prisons.

Collection of Short Stories by a modern Vietnamese author Nam Cao (1917-1952), a native of a poor village at the mouth of the Red River. The village featured often in his stories. He was born to a middle level farming Catholic family. His stories are mostly about the poorest in rural Vietnam, their tragic life, their dreams, hopes and struggles. There is a certain artistic beauty about his narration and the readers will learn about the revolutionary sentiments of the Vietnamese people who are unique in their tragic experience of revolutionary and colonial wars.

The Law Folktale on Palm leaf manuscripts – The contents cover similar or same material as in “Nang Trantai” in Thailand, “Tantrikanantaka” in Indonesia and “Panchatantra” in India. It has the same style of expression as the “Arabian Nights” in which the story-telling maiden seeks to delay her execution after being consort for just one night by keeping a story continued to the next for the king’s curiosity. Each story carries a moral for reflecting seriously by the hearers.

Kanjana Kaewthep
Chulalongkorn University

ประวัติคาถาฉินบัญชร คณะศิษยานุศิษย์พิมพ์ถวายในการบำเพ็ญกุศลอายุครบ ๕ รอบ พระราช-
สุทธิโสภณ (สนิท สุภาจาโร) วัดจันทน์กะพ้อ ปทุมธานี ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๐

JINAPANJARAGĀTHĀ is popularly recited by many devout Buddhists of this country. It was believed that the Ven. Somdej Phra Buddhācārya (To) of Wat Rakhang composed it in the early years of the Bangkok era. The text was properly edited for the first time by the Ven. Phra Bhadramuni (In) of Wat Tong Navaguna in 1932.

In 1975, Mr. Sathienpong Wanapok, of Silpakorn University, had the verses romanized and translated into English, as follows:

jayāsanāgatā buddhā	jetvā māraṃ savāhanaṃ
catusaccāsabhaṃ rasaṃ	ye pivinsū marāsabhā
tanhamkarādayo buddhā	aṭṭhaviṣati nāyakā
sabbe patiṭṭhitā mayhaṃ	matthake te munissarā
sīse patiṭṭhito mayhaṃ	buddho dhammo dvilocane
samgho patiṭṭhito mayhaṃ	ure sabbagaṇākaro
hadaye me anuruddho	sārīputto ca dakkhine
koṇḍañño piṭṭhibhāgasmim	moggallāno ca vāmake
dakkhiṇe savane mayhaṃ	āsuṃ ānandarāhulo
kassapo ca mahānāmo	ubhāsuṃ vāmasotake
kesato piṭṭhibhagasmim	suriyova pabhamkaro
nisinno sirisampanno	sobhīto munipumagavo
kumarakassapo thero	mahesī cittavādako
so mayhaṃ vadane niccaṃ	patiṭṭhāsi gunāgaro
puṇṇo amgulimālo ca	upālī nandasīvalī
therā pañca ime jātā	nalāte tilakā mama
sesāsīti mahātherā	vijitā jinasāvaka
etesīti mahātherā	jitavanto jinorasā
jalantā sīlatejena	amgamangesu saṇṭhitā
ratanam purato āsi	dakkhiṇe mettasuttakaṃ
dhajaggaṃ pacchato āsi	vāmake amgulimālakam
khandha moraparīttāñca	āṭaṇāṭiyasuttakaṃ
ākāse chadanaṃ aṣi	sesā pakārasaṇṭhitā
jinānāvarasamyuttā	sattappākāralamkatā
vālamigā disaṇjātā	bāhirajjhattupaddavā

asesā vinayaṃ yantu	anantajinatejasā
vasato me skiccena	sadā sambuddhapañjare
jinapañjara majjhamhi	viharantaṃ mahītale
sadā pārentu maṃ sabbe	te mehapurisāsabhā

iccevamanto	sugutto surakkho
jinānubhāveṇa	jitūpaddavo
dhammānubhāvena	jitārisamgo
samghānubhāvena	jitantārāyo

Saddhammānubhāvapalito carāmi jinapanjareti.

Brahmaramsinā Mahātherena racitā

VERSES ON THE CAGE OF THE BUDDHA

Seated in the victory seats the Buddhas, lords of men, subduing the Evil Ones and his army, imbibed the ambrosial drink of the Four Noble Truths. All these Eighty leading and great sages, such as Tanhamkara Buddha and so on, are established in my brain.

The Buddha resides in my head, the Dharma in my two eyes and the virtuous Sangha in my chest.

Elder Anuruddha rests in my heart; Elder Sāriputta on my right, Elder Mogallana on my left and Elder Koṇḍañña at my back.

Elder Ānanda and Elder Rāhula are both in my right ear; Elder Kassapa and Elder Mahānāma in my left ear; and the radiant, glorious, great sage, named Sobhita, in the rear part of my body from hair downward.

The eloquent, great sage, named Elder Kumārakassapa, ever remains in my mouth; and in my forehead are these five elders, namely, Puṇṇa, Angulimāla, Upālī, Nanda and Sīvalī.

The remaining victorious Mahātheras, sons of the Buddha, followers of the Buddha, who are shining with the power of ethical conduct, take their position in various parts of my body.

Ratana Sutta is placed in front; Metta Sutta on the right side; Angulimāla Paritta on the left side; Dhajagga Sutta at the back. Khandha Paritta, Mora Paritta and Āṭānāṭiya Sutta make a roof in the sky.

The remaining Suttas and Parittas remain as the seven protecting walls of the Buddha.

By the power of the Buddha, let all dangers, both external and internal, caused by wild beasts and so on, be completely removed from me who ever dwell in the cage of the Buddha. Let all the great, eminent men (mentioned above), protect me who ever dwell in the cage of the Buddha.

I am thus well-protected and well-guarded. By the power of the Buddha, the Dharma and the Sangha, I am made without obstacles, foes and fears. Guarded by the power of the good doctrine, I conduct myself in the cage of the Buddha.

(from **Visakha Puja** B.E. 2518, annual publication of the Buddhist Association of Thailand).

In fact, the Ven. Somdej Phra Nanasamvara of Wat Bovornives was the first to translate these verses into Thai. Later he discovered similar Pali verses from Sri Lanka, so he reedited the whole text and had it published on his birthday anniversary in B.E. 2518. He was not quite sure then as to the origin of these verses.

Ten years later he met a Burmese monk at Lampang, who told him that in Burma this Gāthā was also very popular. The monk was convinced that the original text was composed in Chiangmai during the Burmese occupation of that city in the twenty second century of the Buddhist era. At that time the people were too much influenced by Hindu and local deities that the learned Bhikkhus had to compose such verses for recitation in order to express the powers of the Buddha and his chief disciples which are always superior to those unenlightened beings.

Because of this information, the Venerable Somdej consulted with officials concerning old manuscripts at the National Library and had similar verses in Khmer, Sinhala and Burmese scripts transliterated into Thai with different translations. All these were published on his birthday anniversary last year.

Afterward, the Venerable Somdej held a small discussion group with scholars at Chiangmai on 30th January B.E. 2530 to clarify various points concerning the history of these verses. Although no one could prove conclusively as to exact

date and place of the origin of the text, the detailed information derived from various data are significant, so the second edition was called for, as appeared in the book under review.

Mr. Suchao Ploychum of Kasetsart University was the editor of this small but very useful book. Indeed he had edited two valuable tomes to his credits, namely ธรรมานุกรม ประมวลจากพระนิพนธ์สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (พ.ศ. ๒๕๑๕) and สารานุกรมพระพุทธศาสนา ประมวลจากพระนิพนธ์ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (พ.ศ. ๒๕๒๙). Both were published by King Maha Makut University Press. All these volumes should be of great benefit to scholars interested in Saimese Buddhism.

S.Sivaraksa

Pridi Banomyong Institute, Bangkok

Phra Rajavaramuni, *Looking to America to Solve Thailand's Problems*

(translation by Grant A. Olson;

Sathirakoses-Nagapradipa Foundation, Bangkok, 1987, pp. 94)

Both scholars and practitioners in the development arena should be thankful to the Sathirakoses-Nagapradipa Foundation and Grant Olson for making available, in English translation, Phra Rajavaramuni's provocative lecture to the Faculty of Education, Chulalongkorn University first published by Mahachulalongkorn Buddhist University in 1986.

Phra Rajavaramuni is renowned for his intellectually challenging treatises on Buddhist philosophy and the application of Buddhist thought to the problems facing our modern day society. In the book under review, he continues to inform and enlighten us, focusing on the process and direction of change and the need to assure development is neither distorted nor destructive but rather conforms to the dhamma and leads towards the lessening of suffering not its aggrandizement. As a point of departure for his discussion of Thai society and the content and direction of its development, Phra Rajavaramuni describes in the earlier sections of the book the materialistic, consumer oriented, litigious society of the U.S. and the West and the resultant spiritual confusion leading to crime and suicide. While the author eloquently points up the pitfalls of development in the U.S. and West impelled by competitiveness and greed, he did not have the time or space in the lecture format to right the balance and discuss the prevalence of pro bono law firms; the non-governmental organizations operated by highly skilled and educated social engineers; the panoply of citizens groups in the mold of Common Cause struggling to preserve justice, equal distribution and quality of life in the face of rampant development. These more positive and constructive elements are also very much a part of the U.S. scene.

The most provocative section of the book, and the one which farang will likely find most illuminating, is the last section, wherein Phra Rajavaramuni elucidates Buddhist principles as they can apply to and transform development. The concepts of *dhamma-chanda*, the desire or resolve to achieve knowledge truth, correctness, excellence; *bhāṇvita*, training or making progress towards e.g. *bhāṇvita-kāya*, physical development; *bhāṇvita-sīla*, developed moral discipline; *bhāṇvita-citta*, developed heart-mind; and *bhāṇvita-paññā*, developed wisdom and intelligence, are discussed and dissected at some length.

Phra Rajavaramuni makes a convincing case that only through the liberation of the intellect through reliance on the dhamma can we choose the right path to

development not out of fear but out of commitment to correctness and the control of craving.

I believe that it would be truer to the essence and spirit of this provocative and challenging treatise if its title rather read

Yonisomanasikāra (Wise consideration, critical reflection) on Development.

William J. Klausner
Chulalongkorn University

Phya Anuman Rajadhon: Some Traditions of the Thai and other translations of Phya Anuman Rajadhon's articles on Thai customs (Suksit Siam, Bangkok, 1987) pp. 196 Baht 200.

"Customs are an important branch of knowledge because they give evidence regarding the life and opinions of people in former times which cannot be obtained from any other source," states the late Phya Anuman Rajadhon in this most recent collection of his essays.

Known as a gentleman and a scholar, Phya Anuman laid claim to a humble share of knowledge but revealed in the course of his long and fruitful life a vast knowledge of all that is Thai. Having never studied for a higher degree or travelled abroad, Phya Anuman earned unofficial but universally recognized status as foremost scholar of Siamese studies. Until his death it would have been unthinkable to attempt any authoritative writing on the language, literature or traditions of this country without consulting him.

With the help of at least three editors, this partly reprinted volume represents a lifelong effort on the part of the distinguished author to explain Thai culture to the generalist in a foreign language. Perhaps because of his apparent intention to enlighten the educated but relatively inexperienced reader, Anuman lays his foreground not with the reasons why a particular tradition holds or how it came into being but rather with an interpretive description of the ritual itself. In most cases, his interpretations come to life not by virtue of photographs or the laborious mechanical style that has been employed to exhaustion by numerous past writers, but by recounting each respective ritual in simple narrative form. Only after this initial, almost impartial description does he relieve the suspense with straightforward, detailed answers linking the most seemingly idiosyncratic Thai ritual action with belief.

For instance, in the latter part of the book an exorcism ritual is explained first in terms of the accessories required to exorcise an evil spirit from a victim's body with the intention of curing the victim of illness, and secondly in terms of what each individual article and action is intended to accomplish supernaturally. Several versions of the *sia kabaan* ritual from the ethno - linguistically distinct Central, Northern, Northeastern and Southern regions are compared and contrasted, followed by a narration of the steps taken to strand an evil spirit outside its victim's body in such a way that it can never return. The author betrays a hint of Central

Thai or even Occidental ethnocentricism in stating that such rituals are common among "primitive peoples" but reveals an uncanny thoroughness in noting that the *sia kabaan* ritual is dependent on the assumption that evil spirits are perpetually hungry. Hence a spirit may be tempted out of its victim's body with a banana leaf tray laden with sumptuous food. As the spirit enters the food to eat it, the tray is briskly carried to a crossing of three roads so that it cannot find its way back to the victim's house. For good measure, the victim's family locks the doors and windows, after which the victim regains his or her health.

What could conceivably limit the merits of a volume intended to show a glimpse into the deeper meaning of life in Siam is its lack of clear, conceptual distinctions between words like tradition, custom and ritual. Granted, the author's generalist purpose would be no better served by ethnographic structure and its accompanying jargon than by an omission of it.

Of note, however, is Phya Anuman's conviction that ancient cultures "preserve their original customs; even though they no longer serve a useful purpose, they are stubbornly observed, for custom are national symbols causing members of the nation to feel that they belong to one and the same nation and have for long generations."

The Thai Inter-Religious Commission for Development and Sathirakoses Nagapradipa Foundation are to be commended for bringing out this comprehensive translation of Phya Anuman's work. We have no choice but to rank it among the most authoritative of reference texts or even popular literature on the subject of Siamese culture and the preservation thereof.

Michael Shari

Srinakarinviroj University, Bangsaen

Sulak Sivaraksa: Religion and Development

Being the 9th Sinclair Thompson Memorial Lecture, 1976, translated by Francis Seely and edited for the third edition by Grant Olson. Third edition, Thai Inter-religious Commission for Development, Bangkok, 2530/1987.

I welcome the republication of this concise statement on the imperative of the religious element for full human development.

At bottom, the perspective which informs this statement is that of classic Buddhism. That is to say, the true religious persons constitute the final ground for hope in society. In the author's own words:

"For the religious person, his acts which come out of an inner reservoir of power are done for the sake of the quality of human life, with the hopes that the new society will be better than the one he knows...

"Religious doctrine must help to purify the mind in order to give strength to go out and work in society. The world and religious truth must be brought together in harmony, helping one another, while religious truth must always undergird the world...

"If the majority of religious people will understand..., then not only will religion be a power in development, enhancing those values that are in harmony with the ultimate religious goals of a full and happy life for people who are truly human, but religious institutions will also be able to continue to exist constructively as a part of society."

Sulak Sivaraksa is not only well-known but also highly respected worldwide as a Buddhist-grounded intellectual. A master of English and Thai, the translator was a rare Christian missionary, in the tradition of Sinclair Thompson himself, who professes in the value of inter-religious dialogue, himself a profound scholar on Buddhism. And the editor of the third edition has made important technical improvements.

Given the resurgence of numerous sectarian groups within Thai Buddhism, each claiming to hold more to the Truth resulting in utter confusion, Sulak's clear

and coherent statement provides a very helpful perspective for the student of Thai Buddhism and Thai society. What's more, Sulak's solid scholarship and global awareness have made it possible for him to make his case in a dialogical relation to the Western ethos on the one hand and to the on-going ideological debates on the other.

Sulak's main thesis is two-fold: rejection of the prevailing development ethos which, as product of Western civilization, is heavily materialistic and quantity-oriented; and profession of a Ghandhian type of simple and religiously grounded human development, with an emphasis on quality of life for the majority poor.

In this day and age, some would prefer a more inclusive language (problem only in the English version) and a bit less dichotomous polemics. But once one gets to the core, this statement is truly worth taking seriously. For the inner dialogue which one experiences in reading the text is in itself a valuable exercise.

Yet, the statement is strongest in saying "No", while the "Yes" is only hinted at. A decade has passed since this lecture was delivered. I for one would welcome even more Sulak's "Yes" statement in full.

Koson Srisang

The Ecumenical Coalition on Third World Tourism
Bangkok

Philips, Herbert P., **Modern Thai Literature: An Ethnographic Interpretation**, Honolulu: University of Hawaii Press, 1987, 391 pp.

I guess the right side of the colon tips us off that this is an analysis of literature by an anthropologist rather than a literary critic. In Philips's *Thai Peasant Personality* (Berkeley: University of California Press, 1965), the author attempted to assess the Bang Chan villager's attitudes and concerns through the "Sentence Completion Technique" (SCT). In this current volume, he has taken literary works as complete statements and calls the writers his "key informants."

His primary concerns are reading, writing and the "cultural purposes" of literature. Rather than presenting works from various genres of Thai literature which reflect originality or the avant-grade, his interest is in authors and works which represent "windmill tilting," a boldness, and a "spirit of outrage." He says that "Thai do not subscribe to a belief in the inherent goodness of the innovative or creative. Rather, what is important from a Thai point of view is that literature clarify or reveal that which is obviously real but unrecognized; that it make people think about what previously was improper (or dangerous or irrelevant) to think about; that it give shape, meaning and identities to things" (p. 16). He has, therefore, selected literature—short pieces ranging from prose, short-stories, poetry and even a patriotic chain letter—which he hopes will make these "things" of Thai society clearer to us, which he hopes may even give shape to an ethnography. This is also one way to avoid the difficult and more sensitive topic of creativity and borrowing in Thai art.

Phillips summarizes his criteria for selection as being based on three considerations: 1) the historical importance of a particular selection; 2) the extent to which it expresses or reveals aspects of Thai culture or thought; and 3) its intellectual persuasiveness to a native audience. The method of translation is especially sound and matches these concerns. Rather than translating the Thai into washed out, more culturally skewed English idiom, the author and his "alter ego," Dr. Vinita Atmiyanandana Lawler, have attempted to preserve the Thai sense, the richness of the original. Phillips mentions that this often makes the text come off a bit "tight," but it remains truer to the original meaning. It also necessitates a few more notes.

The approach of this book is similar to another work on modern Thai literature also published very recently, *In the Mirror: Literature and Politics in the America Era*, by Benedict Anderson and Ruchira Mendiones (Bangkok: DK Editions, 1985) which attempts to illuminate the "American Era" in Thailand through a selection of literature from the period (1967-1979). Similarly, Phillips has

selected modern Thai literature from 1960 to 1976. However, Phillips, while interested in the modern era, seems to take a less focussed approach, attempting to see what kind of broader generalizations can be made about modern Thai character and "culture."

The selections in this volume span what Phillips calls the "Gilbert and Sullivan" ethos of the Phibun Songkram regimes and continue to the "National Development" era of Sarit—from when "Bangkok seemed suddenly to change from one of the safest to one of the most dangerous cities in the world" with the "rural-urban gap" and the "maldistribution of wealth." His time frame also includes the Student Revolution of 1973 when the students— "an inherently transient population" —attempted to act as a kind of "Greek chorus for the moral inadequacies of Thai society." And finally, some of the literature selected for this book is from books burned during the repressive Thanin regime which took office after the violence at Thammasat University on October 6, 1976—ending a "spirit of giddiness" and the hope that the students could, somehow, transform Thai society. Phillips sees this cutoff date as representing a major trauma that has yet to be resolved.

The author admits that he struggled with the shape or order of the book, with the importance of the historical and ethnographic context, versus the importance of the literature in its own right. He said that some may want to read the book backwards— "individual selections read first, their associated introductions second, and the material on the ethnographic context and selection process third." I was often inclined to do so. He eventually opted against this as it "violated customary narrative expectations that 'context' ought to come first" (a cultural insight for Thais into Western academics). But his use of the term "context" here is a bit ambiguous. What is the real context he is after? There are, as mentioned above, actually at least three "contexts" provided for the cultural information he wishes to glean: The most fundamental context is the translated works. They have their own structure, vocabulary, and word-play which provide a context for the cultural notions he is seeking. Secondly, each work has its own introduction and brief biographical sketch of the writer which provides a context for each piece. Thirdly, there is the context of the "Ethnographic Interpretation" written as an introduction by Phillips for the works as a whole, explaining the role of writers and literature and their place in history, and censorship. Other sections of his introduction discuss how he "fashioned" his literary selection and the community of writers as a social organization—as well as a good deal of other valuable information. The extensive footnotes, which Phillips states are required to make some of the works more coherent, may even comprise a fourth sub-context.

I often wished the author had been bold enough to break with “customary narrative expectations” and put his ethnographic context last, the literature up front, and the biographical sketches following each respective work of literature, or in a “Biographical Appendix,” as it was handled in *In the Mirror*. If the real ground or context for cultural artifacts is the texts themselves, then why not begin there? I wish he would have left as to adventure into the literature ourselves first and then imposed his own grid on it later. This would have made his treatment almost as bold as some of the writers he has introduced us to. In its present form, the reader tends to end up looking for the branches the author has already landed on, rather than discovering what his or her open mind might freely light upon if given the chance.

Still, the ethnographic context and the introduction do not encumber us too much and, in places, are not as thorough as they might be. There is not too much analysis for us and eventually the overall picture of Thai society must come out of the carefully selected literature. There is a mysterious shroud of mystery over some of the material. At one point he discusses some “leftist writers...represented in this volume” who harbored personal animosity for one another while working at “one of Thailand’s largest printing houses,” neither specifying the people nor the place. In another, he mentions “two of our contributors” who got on so well that they shared each others’ property and spent hundreds of hours in discussion with one another. In yet another place, he mentions that there are at least five distinct groups (*phuak*) or writers represented in this volume without delineating them there. In a later section he gets around to discussing these groups and the community of writers, but again, they are not delineated as five (or so) and their dynamics are not as clear as they could be. Why is there this vagueness? Is he protecting his “key informants”? If this information is to be included and have some meaning for us—in terms of shedding light on the lives of the writers, their relationships and their craft—then these incidents should be connected up with real people and places.

The title says “With an Ethnographic Interpretation,” however, the actual selection process itself constitutes an interpretation and is perhaps the major strength of this work. It is very clear that this process must have been difficult, time-consuming and well-calculated. The translations are often truly moving, provoking, fun, bawdy and downright vulgar just where they should be; they are *all* insightful in their own way. They succeed in offering us a multi-faceted picture of the Thai imagination and changes in modern Thai society: Farangs and Thai “Big Shots” are fair game, urbanization and development lamented, and Dr. Puey gives us his modest and humane requests for the good life in Southeast Asia. The Nation is dissected; however, in this volume boldness falls short of criticisms of the other two pillars of Thailand, the Monarchy and the Religion. This also tells us something about Thai society. Some stories touch on Buddhism, but Phillips says he has left out

the Sangha largely because the "ferment of contemporary Buddhism" has already been handled in the literature and then proceeds to cite a few academic works which he seems to believe have already covered the field. Here, he did not look far enough and could have given us yet another dimension of the boldness he has set out to capture. Some of the prose or poetry of the younger monks, who have criticized the outdated curriculum of Buddhist education and the stultifying hierarchy of the Elders of the Sangha, might have fit this bill.

Phillips accurately calls his selections "distillations," and most do have a terse kind of potency. Occasionally, however, rather grand aesthetic assessments of some of the writers and works are offered in passing. These are, of course, debatable and often seem out of place in this more ethnographic treatment.

Generally speaking, we can put the translators' worries about "tightness" aside; these selections read *very* well and are accompanied by illuminating notes. They are only marred by the use of an adaptation of the Mary Haas romanization system which renders *sanuk* (fun) as *sanug*, Khukrit Pramoj's famous work becomes *Sii Paeaendin*, and the famous Thammayut temple, Wat Boworniwed. In a book that is otherwise extremely accessible, this type of romanization tends to put too much distance between the reader unfamiliar with the bizarre Haas system and the real sounds of Thai.

It might be worthwhile to point out some impermanence in the world of Thai literature even since this book was written: Phillips mentions that the low cost of publishing in Thailand has resulted in an "anything goes" atmosphere. Within just the last few years, this has rapidly changed as the price of paper has skyrocketed. There is more selectivity, strategy, and calculation involved in the publication process which has affected all publishers, even (or especially) those private individuals who choose to publish cremation volumes. Newsstand prices for the standard publications continue to rise, and newer, more fashionable magazines also have high-class prices. Phillips also mentions that one indication of the maturing status of the literary enterprise in Thailand is evident through the rise of literary review magazines such as *Lok Nangsu* [The World of Books]. It should be added, however, that this magazine turned out not to be "economically viable" and is now defunct, survived by the more light-weight *Thanon Nangsu* [The Road of Books]. The days of "anything goes" may already be gone.

Phillips has made some very choice pieces of Thai literature available to an English-reading audience. It is an excellent contribution to the growing but scant literature on Thai literature which works well on several levels. It may serve as a reference, as a guideline for building a future reading list leading back to original Thai sources, or it can be just plain *sanuk*.

Grant A. Olson
Cornell University

ส.ศิริรักษ์, สนพ.อักษรสาส์น สถาบันปริทัศน์ พนมยงค์ กองทุนประติบัติภูมิธรรม
พิมพ์ครั้งที่ 2 ธันวาคม 2529, 300 หน้า, ราคา 60 บาท

“ความคิดที่ขัดขวางและส่งเสริมประชาธิปไตยของไทย” เป็นหนังสือเล่มสำคัญของ ส.ศิวัรักษ์ ที่ถือได้ว่าเป็นงานทางวิชาการชิ้นเอก ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นนักวิชาการที่เป็นนักคิด ที่มีภูมิความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพการเมืองไทยสมัยใหม่ โดยที่สามารถโยงให้เห็นถึง ที่มอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากอดีตและมองถึงความต่อเนื่องที่จะมีไปยังทิศทางของสังคมไทยใน อนาคตโดยที่ข้อเขียนชิ้นนี้ ผู้เขียนได้ตั้งใจน้อมถวายเป็นราชพลีแด่องค์พระประมุขของชาติใน โอกาสอันสำคัญ ซึ่งย่อมสะท้อนให้เห็นถึง ความเป็นนักอนุรักษนิยมที่ยังคงจงรักภักดีต่อสถาบัน เดิมของสังคมอย่างเห็นถึงแก่นแท้ของคุณค่าของรากฐานวัฒนธรรมเก่า หากแต่มองเห็นความ เปลี่ยนแปลงที่ควรจะเป็นไปในท่ามกลางกระแสการพัฒนาในโลกสมัย ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวสรุปไว้ ใน ปัจจุบันบทของข้อเขียนของตนอันเกี่ยวเนื่องกับมูลเหตุดังกล่าวอย่างเป็นทางการอันสุดดีเตือนใจเอาไว้ว่า

“ในวันที่ 5 ธันวาคม ศกนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็จะมีพระชนม-
พรรษาครบ 5 รอบพระนักษัตร... จัดเป็นวโรกาสพิเศษที่ชนชั้นนาในสังคม
ไทยไม่ควรคำนึงถึงการฉลองแค่ตามรูปแบบ ให้ล้มเหลวอย่างคราวสมโภช
พระนครครบ 200 ปีนั้นเลย หรือมุ่งที่วัตถุธรรม อันจะอำนวยประโยชน์
สุขให้แก่คนส่วนน้อยยิ่งกว่าคนส่วนใหญ่ ยิ่งการสร้างตึกพยาบาลและการ
หลงเทคนิควิทยาการแพทย์แบบฝรั่งอย่างใหม่มากเท่าไร ยิ่งแสดงว่ามาถึง
จุดอดตันอันจะหันกลับไปทรากรฐานแห่งความเป็นไทยที่แท้ได้ยากเพียงนั้น
ดุจดังการเดินทางตามก้นระบบทุนนิยมและการพัฒนาตลอดจนระบบการศึกษา
และระบบราชการที่เป็นอยู่เวลานี้ ก็ล้วนมาถึงจุดอดตันด้วยกันแล้วแทบทั้งสิ้น
ควรใช้มนัสสิการให้จงหนัก โดยมองไปยังอนาคต ให้พ้นวันเดือนปีดังกล่าว
ออกไป ให้สดใสและราบรื่น โดยจับหลักด้านการรัฐประศาสนศาสตร์ถึง
เนื้อหาประชาธิปไตย เพื่อเป็นการปกครองแผ่นดินโดยธรรม อันต้องไป
ให้พ้นของเล่นอย่างกรณีแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองนั้นด้วย เพื่อช่วยให้
มหาชนชาวสยามได้เป็นไทสมนาม ทั้งนี้โดยต้องพิจารณาถึงโลกสันนิบาตใน
ปัจจุบันและอนาคต ด้วยการมองย้อนไปอดีตอย่างรู้เท่าทัน...”

ก่อนเป็นประชาธิปไตย

ส. ศิวรักษ์ ได้เสนอทัศนะอันเนื่องด้วยรูปแบบของการปกครองในระบบการเมืองเดิม อันเป็นภูมิหลังที่ส่งผลต่อเนื่องมา (โดยเฉพาะในทางความคิด) ซึ่งเป็นเงื่อนไขและปัจจัยที่สำคัญ อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในปี 2475 รวมทั้งผลต่อเนื่องถึงวิถีความเป็นไปของระบบการเมืองไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงในครั้งนั้น อันเป็นการวิเคราะห์ตีความทางประวัติศาสตร์ที่ยังคงเป็นข้อโต้แย้งในวงวิชาการ ระหว่างความเป็นนักคิดนักวิจารณ์กับความเป็นนักประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตาม ส. ศิวรักษ์ก็ได้เสนอความคิดให้เห็นเป็นประจักษ์ในข้อเขียนที่ชื่อ **“ความคิดที่ขัดขวางและส่งเสริมประชาธิปไตยของไทย”** โดยเขาได้ชี้ให้เห็นว่า การที่

“มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชขึ้นเป็นครั้งแรก (ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) นั้น นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งกับรูปแบบและเนื้อหาการปกครองแผ่นดินของไทย ในรอบร้อยปีที่ล่วงมาแล้ว...”

อันที่จริงความคิดเช่นว่านี้มีส่วนถูกอยู่มิใช่น้อย ทั้งนี้หากใครที่เคยศึกษาประวัติศาสตร์ไทยมาแล้วอย่างลึกซึ้งโดยปราศจากอคติครอบงำแล้ว ก็คงพอจะเข้าใจได้ว่าเหตุการณ์เมื่อก่อนหน้าจุลศักราช 1248 (ในช่วงสิ้นสุริยสมัยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงต้นรัชการพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) มีส่วนอย่างสำคัญในการนำมาซึ่งความไม่มั่นคงของอำนาจแห่งสถาบันกษัตริย์ ทั้งนี้มีผลในการผลักดันให้ รัชกาลที่ 5 ตั้งพระราชประสงค์ที่จะทรงสร้างสถาบันหลัก และพระราชอำนาจแห่งราชวงศ์ให้กลับเข้มแข็งขึ้นมาใหม่ โดยทรงปรารถนาที่จะให้เป็นแกนกลางในการปกครองบ้านเมือง โดยทรงเชื่อมั่นว่า พระราชโอรสผู้ทรงได้รับเกณฑ์กำหนดให้สืบสันตติวงศ์จักนำสยามรัฐนาวาฝ่าคลื่นลมและกระแสน้ำแห่งการต้านพระราชอำนาจไปได้หากในท้ายที่สุดพระราชปณิธานดังกล่าวก็หาได้บรรลุถึงจุดหมายอันควรจะเป็นดังพระประสงค์นั้นไม่ ชำรายสิ่งซึ่งได้ทรงริเริ่มไว้นี้ก็กลับมีส่วนสำคัญทำให้ราชอาณาจักรสยามก้าวเข้าสู่จุดวิกฤตทางการเมืองภายในมากยิ่งขึ้นทุกขณะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระองค์มุ่งเน้น แต่เพียงการปรับปรุงแก้ไขงานทางด้านรัฐ-ประศาสนศาสตร์แต่ด้านเดียว โดยมิได้ทรงคำนึงถึงเนื้อหาแห่งความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง อันเหล่าพสกนิกรทวยราษฎร์พึงจักได้รับไม่ ดังพระราชกิจในการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารราชการแผ่นดินในปี พ.ศ. 2430 เป็นอาทิ ที่ส่อให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมิได้กระทำขึ้นแต่ขึ้นพื้นฐานของเนื้อหาแห่งความเป็นประชาธิปไตยไม่ หากในที่นี้เราก็จึงตราไว้ด้วยว่า โดยเนื้อหาแห่งคำว่า ประชาธิปไตยที่แท้แล้ว ควรจะเป็นไปเพื่อความเป็นไททั้งในแง่รูปแบบของการปกครอง

และระบบการเศรษฐกิจของประเทศควบคู่ไปด้วยกัน ลำพังแต่การมุ่งสู่ความศิวิไลซ์เพียงรูปแบบตามอย่างประเทศตะวันตกนั้น ยังไม่อาจกล่าวได้แม้แต่เพียงน้อยนิดว่า เราได้พัฒนาระบบการเมืองการปกครองของเราแล้ว ตราบใดที่เรายังละเลยคุณค่าและพื้นฐานวัฒนธรรมเดิมของสังคมไทย

ใช่เฉพาะแต่ผลร้ายอันเกิดแต่ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ด้านการเมืองเท่านั้น ที่ผู้เขียนได้พยายามให้ข้อเท็จจริงแก่เรา เพื่อจะได้เข้าใจถึงมูลเหตุแห่งการนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงในชั่วกึ่งศตวรรษถัดมาเท่านั้น แม้ภูมิหลังทางด้านเศรษฐกิจอันเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับโครงสร้างของอำนาจหลักที่เป็นอยู่ในเวลานั้น ผู้เขียนก็ยังให้ภาพที่เป็นแง่มุม อันควรค่าแก่การศึกษา ค้นคว้าต่อ ดังที่ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

“...แต่อำนาจของระบบทุนนิยมที่เริ่มขึ้นที่ในประเทศนี้ใน พ.ศ. 2398 ได้มีผลในทางเลวร้ายเกินกว่าจะเป็นที่รับรู้กันได้ใน พ.ศ. 2451-53 ซึ่งเป็นปลายสมัยรัชกาลที่ 5...

...มองในแง่ลบ เกี่ยวกับรัฐบาลก็คือ ไม่ได้ทำการเพื่อราษฎรเพียงพอแม้ระบบการศึกษาที่ขาดความจริงจัง ครั้นมองไปที่ระบบทุนนิยมแห่งจักรวรรดินิยมในเวลานั้น กลับเห็นได้ว่าไม่เลวร้ายมากนัก... แต่สยามหาได้เจริญรุดหน้าแต่ประการใดไม่...”

และหากทั้งหมดนี้ เป็นเหตุมาจากการที่สังคมไทย “**ไม่ถูกระบบทุนนิยม ผสมกับเทคโนโลยีแผนใหม่จากตะวันตก**” ครอบงำและครองอิทธิพลต่อระบบและวิถีคิดจน แม้แต่วิถีชีวิตมาจวบจนปัจจุบันสมัยนั่นเอง

เมื่อเป็นประชาธิปไตย ?

แล้วหายนะภัยอันเกิดแต่พระราชประสงค์ของรัชกาลที่ 5 ก็เริ่มฉายแววปรากฏเป็นจริงขึ้นทุกขณะ โดยเฉพาะภายหลังเมื่อรัชกาลที่ 6 เสด็จสวรรคตไปแล้วนั้น “**พระราชมรดกอันสั่นคลอนที่พระราชทานแด่พระอนุชาธิราชในรัชกาลถัดไปนั้น นอกจากสถาน การณ์ทางด้านการคลัง และการบริหารราชการแผ่นดินอันทรุดโทรมเป็นอย่างยิ่งแล้ว สถานะ ของพระมหากษัตริย์ก็ตกต่ำถึงขนาดขาดความเคารพนับถือกันเลย**”

ในประเด็นสืบเนื่องดังกล่าวนี้ ส. ศิวรักษ์ ได้ชี้ให้เห็นว่า “**รัชกาลที่ 6 เป็นความล้มเหลวของสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนการรัฐประศาสนศาสตร์เกือบจะโดยตลอด**” และแม้เมื่อรัชกาลที่ 7 จะทรงพยายามกอบกู้สถานะของ พระราชวงศ์ขึ้นใหม่โดยทรงหันมาในทางรูปแบบประชาธิปไตยมากขึ้น หากโดยเนื้อหาที่เป็นแต่เพียงการคุ้มครองสถาบันกษัตริย์เท่านั้น แต่ผลสุดท้ายก็เกิดช่องว่าง ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างชนิดพลิกแผ่นดินในปี 2475 อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

กล่าวสำหรับการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญนี้ แม้จะนำมาซึ่งระบอบการปกครองแบบใหม่ ที่คาดว่าจะดีกว่าเดิมนั้น สุดท้ายก็เป็นแต่เพียงการชลอความเป็นประชาธิปไตยโดยเนื้อหาให้เน้น นานออกไปอีก โดยที่หลัก 6 ประการในแถลงการณ์ของคณะราษฎร ก็ยังไม่อาจสามารถบรรลุผล แม้ในช่วง 14 ปีที่ผู้ซึ่งเป็นมันสมองสำคัญของคณะราษฎรนั้นเองดำรงอำนาจในทางการเมืองอยู่ ก็ตาม ทั้งนี้ ส.ศิวรักษ์เชื่อว่า อุปสรรคที่สำคัญอันเป็นตัวการในการขัดขวางและทำลายประชาธิปไตย อันพึงเกิดแต่ในคราวเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นก็คือ

1. ทหารที่เข้าร่วมการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงในครั้งนั้นต้องการเพียง“**เพราะมุ่งปฏิรูปกองทัพและต้องการจัดอภิสิทธิ์ของเจ้านายและพวกผู้ดีแปดสาแหรกในวงการทหาร อันล้าหลังมากกว่าอะไรอื่น โดยเชื่อว่า พวกพลเรือนคงนำเอารูปแบบประชาธิปไตยใช้เป็นจุดเครื่องประดับ.. นับว่า เป็นพิษภัยแก่เนื้อหาของความเป็นประชาธิปไตยทั้งสิ้น**” (หากท่านที่สนใจและต้องการทราบรายละเอียดในประเด็นดังกล่าวอาจหาอ่านได้จากหนังสือเล่มใหม่ของผู้เขียนท่านเดียวกันนี้ ชื่อ “ทหารกับการเมือง”)

2. สำหรับนักการเมืองนั้น **“ที่มีหัวก้าวหน้าทางสังคมนิยม ถ้าไม่ยอมขายตัวก็ต้องถูกทำลายล้างในทุก ๆ ทางจนถึงกับดับชีพ...นับเป็นการขัดขวางความเจริญเติบโตของประชาธิปไตยอย่างโจ่งแจ้ง”**

3. กล่าวจำเพาะนายปรีดี พนมยงค์ซึ่ง **“...เป็นมันสมองในการนำการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมาสู่ประเทศไทย การที่เขาปลาสนาการ ไปจากเมืองไทย ก็ดูการปกครองในระบอบดังกล่าวจะปลาสนาการไปด้วย อย่างน้อยก็โดยเนื้อหา”**

4. หากที่สำคัญ นับแต่เกิดกรณีรัฐประหารในปี 2490 เป็นต้นมาระบบเผด็จการทหารชาย โดยอภิสิทธิ์ชนภายใต้อำนาจที่อุปถัมภ์ได้ **“ทำให้บ้านเมืองตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอภิมาอำนาจตะวันตกยิ่งขึ้นทุกที” “แม้ทัพนายกอง ส่องเสฟสังวาสกับบรรษัทเงินทุนข้ามชาติด้วยการเห็นดีเห็นงามของอภิมาอำนาจฝ่ายตะวันตก โดยที่อภิมาอำนาจฝ่ายตรงกันข้ามทางอุดมการณ์ก็ห้ามทางออกที่ดีกว่าแต่ประการใดไม่ และพยายามแทรกแซงกิจการภายในของไทย ตลอดทั้งทางการเมือง การเศรษฐกิจและในทางต่าง ๆ อย่างเป็นครั้งคราว”** อันแสดงให้เห็นว่าเราปราศจากจุดยืนที่แท้จริงที่เป็นตัวของตัวเองในด้านการเมืองระหว่างประเทศ อันส่งผลให้การเมืองภายในประเทศ ปราศ จากความเป็นประชาธิปไตยโดยเนื้อหาอย่างสิ้นเชิง

บทสรุป

จำเดิมแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ครองอำนาจในระบบการปกครองของบ้านเมือง ตราบกระทั่งล่วงสู่ยุคสมัยที่ประเทศเปลี่ยนการปกครองไปสู่รูปแบบใหม่จนสุดท้ายเผด็จการทหารเข้าครอบงำอำนาจไว้ได้จบจนวาระปัจจุบัน กว่าศตวรรษกึ่งที่รูปแบบและเนื้อหาแห่งความเป็นประชาธิปไตยยังไม่อาจพัฒนาก้าวไปสู่ความเป็นจริงที่จะส่งผลอันเป็นความไม่พอใจแก่มหาชนได้ ทั้งนี้หาใช่ในชั่วเกือบ 2 ศตวรรษที่ผ่านมาที่เราปราศจากซึ่งความพยายามที่จะกระทำการดังกล่าวแต่นั้นเป็นเพราะเรา(โดยเฉพาะชนชั้นนำ)ยังมิได้รับการพัฒนา “ความคิด” ที่มีส่วนโดยตรงทั้งในการขัดขวางและส่งเสริมประชาธิปไตยให้ถึงพร้อมด้วยองค์คุณ แห่งพุทธิปัญญาและจริยธรรม อันจะเป็นประทีปที่จักส่องนำให้เราสามารถแสวงหา ลู่ทางแห่งความเป็นประชาธิปไตย สู่กาลภายหน้าโดยหวังเห็นความสุขส่วนรวมของประชากรส่วนใหญ่อย่างแท้จริง ดังเช่นที่ ส.ศิวัรักษ์ ได้พยายามกระทำไว้ในข้อเขียนชิ้นนี้ โดยที่เขาสรุปลไว้อย่างเป็นอนุสติเตือนใจแก่ชนชั้นนำที่ถือกุมบังเหียนชะตากรรมของประเทศไทยในปัจจุบันว่า

“ยิ่งระบบการศึกษา ถูกสะกดให้ขาดความคิดอย่างเป็นอิสระที่เป็นตัวของตัวเอง ที่คิดพึ่งพาลำแข้งของตัวเอง ให้รู้จักกำพืดของตัวเองโดยเคารพวัฒนธรรมดั้งเดิมของตัวเอง อย่างรู้จักวิพากษ์วิจารณ์ตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษมา ซึ่งคือรากฐานที่แท้จริงของความรักชาติอันจะนำไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย ที่ยกฐานะรัฐธรรมนูญให้ยิ่งใหญ่ เราก็เลยมีแต่ความคิดที่ใครจะเอาอย่างฝรั่ง เอาอย่างวัฒนธรรมแบบกามบริโกลและวัฒนธรรมที่อ้างว่าเป็นของชนชั้นสูง ในระบบศักดินาเดิม ในนามว่าคณะกรรมการเอกลักษณ์แห่งชาติ”

อีกสักเมื่อไรกัน ที่เราจะสามารถพัฒนาและยกระดับ “ความคิด” นี้ให้เป็นไปเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยของไทยอย่างแท้จริง.

ธำรง ปัทมภาส

คณะกรรมการนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Craig J. Reynolds: **Thai Radical discourse: the real face of Thailand feudalism today**
Southeast Asia Program Cornell University, Ithaca, New York 1987.

เดิมชื่อ จิตร ภูมิศักดิ์ เป็นที่รู้จักเฉพาะในแวดวงของนักคิด นักกิจกรรมฝ่ายซ้ายของไทย ในฐานะเป็นปัญญาชนนักปฏิวัติ ซึ่งงานเขียน งานวิจารณ์ บทกวี ในแนวมาร์กซิสต์ของเขา มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกของขบวนการฝ่ายซ้ายรุ่นใหม่ ซึ่งก่อตัวขึ้นในช่วง 1973-1976 จิตร เริ่มปรากฏเป็นที่สนใจของคนในแวดวงวิชาการ นับแต่ครั้งที่สมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทยได้จัดสัมมนา เรื่อง “ความคิดของจิตร ภูมิศักดิ์” (The Thought of Jit Poumisak) เมื่อเดือนกันยายน 1974 มีนักวิชาการผู้นำเสนอ 3 คน คือ เสน่ห์ จามริก ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และชลธิรา สัตยารัตนา นอกจากนี้ยังมีผู้เข้าร่วมอีกคนหนึ่ง ซึ่งเป็นอดีตผู้ร่วมงานอาวุโสของจิตร ภูมิศักดิ์ คือสุภา ศิริมานนท์ (P.17) โดยเฉพาะ ชาญวิทย์ และชลธิรา พยายามดึงจิตรออกจากโลกของท่านาน (demythologize) มาสู่โลกของนักวิชาการ ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา และวรรณกรรม งานสัมมนานั้นได้หยิบยกเรื่อง “โฉมหน้าศักดินาไทยในปัจจุบัน” และงานวิจารณ์วรรณกรรมของจิตร ขึ้นมาเป็นประเด็นถกเถียงในทางวิชาการเป็นครั้งแรก ต่อมาโดยการผลักดันของชาญวิทย์ สมาคมทางวิชาการของไทยดังกล่าว จึงได้ตีพิมพ์ “ความเป็นมาของ คำสยาม ไทย ลาว และขอม และลักษณะทางสังคมของชนชาติ” ของจิตร ภูมิศักดิ์ (เขียนขึ้นระหว่างจำคุก 1958-1964) ในปี 1976

ความพยายามของนักวิชาการไทยครั้งนั้นเอง มีผลให้ชีวิต/งานของจิตร ภูมิศักดิ์ เริ่มเป็นที่รู้จักในงานวิชาการภาษาอังกฤษเป็นครั้งแรก เรื่อง “Profile of a Revolutionary Intellectual” - Thadeus Flood 1977 (P.39)

Thai Radical Discourse - ของ Reynolds นี้ นับเป็นงานวิเคราะห์เกี่ยวกับจิตร ภูมิศักดิ์ ชิ้นใหญ่ที่สุดเท่าที่ปรากฏในโลกวิชาการตะวันตก และดูเหมือนว่าจะใหญ่กว่างานวิเคราะห์จิตรทุกชิ้นที่มีอยู่ในภาษาไทยเองด้วย

คงไม่มีนักวิชาการคนใด ปฏิเสธฐานะทางสัญลักษณ์ของจิตร ภูมิศักดิ์ ที่มีต่อขบวนการคนรุ่นใหม่ช่วง 1973-1976 งานเขียน งานแปล บทกวี เกือบทุกชิ้นของเขาในช่วงปลายทศวรรษ 1950 ได้รับการชุดันออกมาตีพิมพ์แพร่หลาย ในช่วงเคลื่อนไหวใหญ่ครั้งนั้น บทกวีหลายชิ้นของเขาได้รับการดัดแปลงเป็นบทเพลงปฏิวัติ ภาพโปสเตอร์จิตร ภูมิศักดิ์ เป็นที่นิยมพอ ๆ กับรูปเชกวาร่า ปัญญาชนนักปฏิวัติชาวละตินอเมริกา ยิ่งจิตรเสียชีวิตลงท่ามกลางสถานการณ์ที่เรียกว่า สงครามประชาชนด้วยแล้ว ชื่อของเขาก็เลยกายเป็นตำนานไป

เข้าใจฐานะของจิตร ภูมิศักดิ์ ข้างต้นนี้เอง ที่ทำให้ Reynolds สนใจศึกษาเกี่ยวกับตัวเขาอย่างเป็นวิชาการทั้งในแง่ประวัติศาสตร์ความคิดและชีวประวัติ โดยหยิบงาน **“โฉมหน้าศักดินาไทยในปัจจุบัน”** (ซึ่ง Reynolds ได้แปลเป็นภาษาอังกฤษตีพิมพ์อยู่ในบทที่ 2 ของ หนังสือเล่มนี้แล้ว) ของจิตรขึ้นมาถกเถียง ควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ชีวประวัติของเขา แม้ Reynolds ไม่พยายามเปิดประเด็นการถกเถียงไปสู่ข้อสรุปสำเร็จรูปอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เขาก็ได้ประเมินจิตรในบทสรุป (Conclusion) ว่า “He is the most theoretical of Southeast Asian Marxists, and unlike them in that his writings never served a party or a specific nationalist Program” (P.174-175) และ “..this throws Jit Poumisak’s life/work as a theoretician into high relief and lift it above the localized elements of the Thai social, political, and intellectual landscape”. (75) และสรุปในย่อหน้าสุดท้ายว่า

“Jit’s life work has had an enduring effect on Thai political thought in the past decade and a half, and when Thai politics again requires him he will be there with his disident precursors-K.S.R. Kulap T.W.S. Wannapho, Tim Sukkhayang, even Pridi Phanomyong”. (P.175)

กล่าวได้ว่า Reynolds เป็นนักวิชาการตะวันตกคนแรก ที่ให้ความสำคัญกับชีวิต/งานของจิตร ภูมิศักดิ์ ปัญญาชนไทยผู้ไม่เคยได้รับการศึกษาในตะวันตก ด้านหนึ่งถือว่าเป็นเกียรติทางสติปัญญาที่เราได้รับจากนักวิชาการต่างประเทศ แต่อีกด้านหนึ่ง การประเมินของ Reynolds แม้จะพยายามทำอย่างเป็นวิชาการก็ตาม แต่ก็อาจเป็น Mythologization อีกชนิดหนึ่งในทางวิชาการก็ได้

ไม่ต้องสงสัยว่าในด้านอัจฉริยภาพนั้น จิตรได้รับยกย่องจากพระยาอนุมานราชธน นักปราชญ์ร่วมสมัยคนสำคัญของไทย แม้แต่ชาวตะวันตก อย่าง William J. Gedney นักนิรุกติศาสตร์ชาวอเมริกัน (ซึ่งเคยอยู่ร่วมกับจิตร ระหว่าง 1950-1953) ก็ลงความเห็นว่างิตรเป็นคนไทยที่ฉลาดที่สุดคนหนึ่งที่เขาเคยรู้จัก (P.22) และเมื่อพิจารณางานวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ไทยขนาดใหญ่อย่าง **“โฉมหน้าศักดินาไทยในปัจจุบัน”** ซึ่งจิตรเขียนขึ้นเมื่ออายุเพียง 27 ปี ก็

นับว่าเรามี Intellectual Power สูงกว่าคนในรุ่นเดียวกันมาก แต่การสถาปนาจิตกรขึ้นเป็นนักทฤษฎีมาร์กซิสต์ผู้เชี่ยวชาญที่สุดในเอเชียอาคเนย์นั้นออกจะเกินไป เพราะอย่างน้อยในฐานะเดียวกันนี้ปรีดี พนมยงค์ ดูจะล้ำหน้ากว่าจิตร ภูมิศักดิ์ มาก ทั้งในแง่ที่ปรีดี สำเร็จ Diplome d'Etudes Superieures d'Economic Politique จากมหาวิทยาลัยกรุงปารีส โดยผู้ที่ได้รับประกาศนียบัตรนี้ ต้องศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ลัทธิเศรษฐกิจศาสตร์ด้วย (Histoire des Faits et Doctrines Economiques) สุภา คิริมานนท์ ซึ่งเคยรู้จักความคิดของทั้งจิตรและปรีดีก็เคยบอกว่า ปรีดี พนมยงค์ แม้ไม่ประกาศตนว่าเป็นมาร์กซิสต์ แต่ก็เป็้นนักศึกษาทฤษฎีมาร์กซิสต์ ที่ลึกซึ้งยิ่งกว่ามาร์กซิสต์ไทยร่วมสมัยคนใด (สุภา คิริมานนท์ - **ดังสายใยในมองชน** 1986)

แม้ Reynolds อ้างว่าจิตร เป็นมาร์กซิสต์ ที่ไม่ขึ้นต่อพรรคมาร์กซิสต์ หรือโครงการชาตินิยมใด ๆ ก็ตาม แต่จิตรก็เป็น dogmatic ซึ่งคุณสมบัติเช่นนี้มีอยู่น้อยในตัวปรีดี ผู้แม้จะเข้าใจมาร์กซิสต์เพียงใดแต่เขาก็มีอิสระทางปัญญาพอที่จะไปพ้นจากยึดถือของมาร์กซิสต์ ดังที่เขากล่าวว่า “ไม่ ไม่ ไม่ ข้าพเจ้าได้บอกแล้วว่า ปรัชญาของข้าพเจ้าคือสังคมนิยมวิทยาศาสตร์ประชาธิปไตย (Scientific Democratic Socialism) ถึงแม้ว่าถ้ามาร์กซ์พูดอย่างนี้ หรืออย่างนั้น ข้าพเจ้าก็ต้องพิจารณาว่าเป็นจริงหรือเป็นไปตาม สังคมนิยมวิทยาศาสตร์ประชาธิปไตยหรือไม่... ข้าพเจ้ามีอิสระที่จะเลือกทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งที่สอดคล้องกับหลัก 5 ประการ คือ เอกราชอธิปไตยของชาติ สันติภาพ ความเป็นกลาง ความไพบูลย์ของประชาชน และประชาธิปไตยของประชาชน” (ปรีดี พนมยงค์ : สัมภาษณ์ Asia Weeks 28 oct. 1980) และ “วิทยาศาสตร์” ในความหมายของปรีดีก็คือ “สังคมนิยมที่สอดคล้องกับภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และประเพณีของสังคมสยาม” ทั้งยังย้ำภาษิตไทยว่า “เห็นช้างช้อย่าขี่ตามช้าง” (ปรีดี พนมยงค์ : คำนำใน **ความเป็นอนิจจังของสังคม**, 1957)

หากพื้นฐานของความเป็นมาร์กซิสต์อยู่ที่การเข้าใจสังคมนิยมวิทยาศาสตร์ประชาธิปไตยแล้ว ปรีดีก็น่าจะเป็นมาร์กซิสต์ที่ลึกซึ้งกว่าจิตรเป็นไหน ๆ คือไม่เพียงแต่เป็นมาร์กซิสต์ หากคงความเป็นนักคิดอิสระของไทย ซึ่งในแง่นี้เองที่ทำให้ปรีดีขัดแย้งกับมาร์กซิสต์รุ่นเก่าของ CPT และพวกซ้ายอ่อนหัดรุ่นใหม่ ตามที่ Reynolds กล่าวว่า คนรุ่นใหม่ในช่วง 1973-1976 เห็นจิตรเป็นวีรบุรุษมากกว่าปรีดีนั้น (P. 14) เป็นการประเมินที่ไม่ผิด แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า อารมณ์ความรู้สึกของคนรุ่นใหม่สอดคล้องกับสังคมนิยมที่จิตรเสนอแต่อย่างใด หากสอดคล้องกับ โรคไร้เดียงสาฝ่ายซ้าย ของคนรุ่นใหม่ที่เห่อตามกระแสปฏิวัติภายนอกประเทศ ซึ่งได้รับชัยชนะในเวียดนาม ลาว เขมร ทั้งนี้โดยไม่สำรวจสภาพความเป็นจริงของสังคมไทยอย่างเป็นตัวของตัวเอง และกระแสทำนองนี้เอง (ชัยชนะของพรรคคอมมิวนิสต์จีน 1949) ที่มีส่วนผลักดันให้จิตรเข้าร่วมกับ CPT ในปลายปี 1965

ครั้งหลัง “วิกฤตศรัทธา” 1980 คนรุ่นใหม่ได้สรุปบทเรียน แล้วปฏิเสธทั้งเผด็จการทหาร และเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพโดยหันมาหาระบอบประชาธิปไตยแบบเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ เจตนารมณ์ของปรีดี พนมยงค์ ยิ่งขึ้นทุกที ปรีดี แม้จะเลื่อมใสมาร์กซิสต์เพียงใด แต่ก็ไม่เคย แสดงทัศนคติว่าเห็นด้วยกับเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ หากมุ่งประชาธิปไตยสมบูรณ์ ทั้งในทาง เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของชนทุกชั้นซึ่งสาระเหล่านี้ไม่ปรากฏชัดในทัศนะของจิตร ภูมิศักดิ์ ตรงกันข้าม จิตรอาจจะเหมือนกับฝ่ายซ้ายในยุคนั้น ที่สวามยาคความคิดของปรีดีว่าเป็นความคิด ของนายทุนน้อยก็เป็นได้

อย่างไรก็ตามปัจจุบัน อารมณ์ความรู้สึกทางการเมืองไม่เฉพาะ แต่ของคนรุ่นใหม่หากรู้ ไปถึงผู้ที่รักอธิปไตยและประชาธิปไตยทุกรุ่น เริ่มเบนมาสู่เจตนารมณ์ของรัฐและรัฐบุรุษอาวุโส มากขึ้น แนวโน้มนี้ปรากฏชัดนับตั้งแต่ปรีดี ถึงเกษมณกรรม (2 พ.ค.1983) จนกระทั่งปัจจุบัน ดังนั้นข้อสันนิษฐานของ Reynolds ที่ว่า จิตรเป็นที่นิยมมากกว่าปรีดี เพราะมีความใกล้ชิดกับ คนรุ่นใหม่มากกว่าปรีดี ทั้งในทางด้านอายุ ภูมิหลังชีวิตและการศึกษา ประกอบกับการตายอย่าง วีรชนของจิตรเอง (P.15) จึงไม่ใช่ข้อสันนิษฐานที่ถูกต้องเสียทั้งหมด อย่างน้อยก็ในปัจจุบัน

ในด้านการศึกษาชีวประวัติของจิตรนั้น Reynolds สามารถเก็บแง่มุมต่าง ๆ ของจิตร ได้ อย่างละเอียดละออ ทั้งจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับจิตรมากมาย ในการ เสนอชีวประวัติของจิตร Reynolds เสนอแบบเป็นการสำรวจทั่วไป โดยไม่มีข้อสรุป และปล่อยให้ ข้อขัดแย้งเกี่ยวกับประวัติบางด้านของจิตรปรากฏออกมา โดยผู้เสนอพยายามที่จะไม่แตะต้อง หรือตกแต่งให้ประวัตินั้นดูสมเหตุสมผลกลมกลืนนอกจากตั้งคำถามบางประเด็นทิ้งไว้เท่านั้นซึ่ง นี่ก็เป็นความประสงค์ของ Reynolds เองที่ว่า ‘In writing about this life/work, I have not sought to produce a ‘balanced’ or ‘objective’ picture but to use the confusions and contradictory significances to display the polysemy I see’ (Preface)

ดังนั้นจึงไม่ต้องแปลกใจ เมื่อผู้อ่านพบความขัดแย้งดังกล่าวมากมายปรากฏอยู่ในบทแรก (Jit Poumisak in Thai History) เช่น จากการบอกเล่าของเพื่อนสนิท เกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของ จิตรนั้นจิตรเป็นคนสมณะ Puritan ไม่ยอมให้ชีวิตมีตำหนิ (P.20) เพราะจากงานเขียนของเขา ก็แสดงให้เห็นว่าเขาเป็นคนรักประชาชน มีจิตใจเสียสละ รังเกียจสังคมชั้นสูง แต่จากคำบอกเล่า ของ Gedney และข้อถกเถียงของ Gedney นั้นจิตรชอบวัฒนธรรมของชนชั้นสูง ชอบเอาเปรียบ และดูถูกข้อยซึ่งขณะนั้นเป็นคนรับใช้ในบ้านของ Gedney (ซึ่งจิตรอาศัยอยู่ด้วย) ด้วยเห็นว่าข้อย เป็นคนไร้การศึกษา (P.23) ขณะที่เพื่อนสนิทของจิตรยืนยันว่าจิตรไม่แตะต้องเหล้าและบุหรี่ โดยเด็ดขาดแต่ก็มีโปสเตอร์รูปจิตรคาบ บุหรี่แพร่หลายจนกลายเป็นสัญลักษณ์ทางบุคลิกของเขา (P.23) เป็นต้น

การเสนอชีวประวัติในลักษณะนี้ทำให้ชีวิตของบุคคลในอดีตดูมีชีวิตชีวขึ้น และเป็นคนธรรมดามากขึ้นด้วย อย่างน้อยผู้อ่านสามารถหยิบเอาข้อมูลเหล่านั้นมาวินิจฉัยด้วยตนเอง

แต่ที่ Reynolds ทำการ Mythologize จิตร นั้นไม่ใช่ในแง่ชีวประวัติของเขา แต่ในแง่ความเป็นนักประวัติศาสตร์ไทยของจิตรนั่นเอง ถ้าหาก Reynolds ให้คุณค่าต่อ **“โฉมหน้าศักดินาไทยในปัจจุบัน”** ในฐานะเป็นงานบุกเบิกวิธีการเขียนประวัติศาสตร์ไทยอย่าง “แหวกแนว” (คำของ Reynolds P.10) วงการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยทั้งหมดที่เคยมีมาก่อนหน้านั้น เพียงเท่านี้ก็เพียงพอพียงในทางวิชาการ แต่การเปรียบเทียบกับนักเขียนประวัติศาสตร์คนอื่น ๆ แล้วสรุปว่า วิธีการเสนอประวัติศาสตร์ของเขา ก้าวหน้าและถูกต้องแม่นยำกว่าการเขียนประวัติศาสตร์แบบเดิมนั้น ควรจะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ

Reynolds ก็เช่นเดียวกับนักวิชาการตะวันตกอื่นๆ ที่รู้สึกหงุดหงิด ต่อการที่ประวัติศาสตร์ไทยไม่มีการปฏิวัติสังคมแบบลัทธิเผด็จการ ไม่มีท่านประธานที่เคลื่อนไหวคนนับล้านเพื่อขับไล่ศักดินาและจักรวรรดินิยม ไม่มีนักการเมืองและนักเขียนที่ลึกซึ้งเหมือนในประเทศโลกที่ 3 อื่น ๆ (P.1) ที่เป็นเช่นนี้เพราะสังคมไทยขาดสิ่งที่ Reynolds เรียกว่า ‘Negative Conditions’ (P.1) อันได้แก่การตกเป็นอาณานิคมการกดขี่อย่างรุนแรงจากศักดินาพุทธศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย มีลักษณะใกล้เคียงและประนีประนอมมากกว่าศาสนจักรและชนชั้นปกครองของประเศยุโรปและในภาคพื้นเดียวกัน การแบ่งสรรที่ดินโดยธรรมชาติไม่ทำให้ชาวนาไทยเดือดร้อนเท่ากับชาวนาใน ชาว เวียดนาม จีน และอินเดีย- (P.1) ดังที่ David Wilson ถึงกับสบถออกมาว่า ‘This damned country, You can’t compare it with anything’

Reynolds สนใจ **“โฉมหน้าศักดินาไทยในปัจจุบัน”** ของจิตร ตรงที่งานชิ้นนี้ เสนอ ‘Negative Conditions’ ในสังคมไทยออกมาอย่างน่ารำพึง และเป็นประเด็นที่นักวิชาการตะวันตกพยายามที่จะขุดคุ้ยและขยายความออกไป Reynolds แบ่งวิธีการเขียนประวัติศาสตร์ไทยออกเป็น 3 ยุค คือ

1. ประวัติศาสตร์แบบราชสำนัก (Chronicle Kingship) ซึ่งถือว่า “พระมหากษัตริย์เป็นศูนย์กลางการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดในประวัติศาสตร์” (P. 10) การเขียนประวัติศาสตร์แบบนี้แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงเก่า เป็นการเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในรัชกาลและราชวงศ์ต่างๆ เป็นลำดับมาจนสิ้นสุดลงในสมัยรัชกาลที่ 4 (1851-1868) ซึ่งเริ่มได้รับอิทธิพลจากตะวันตก ช่วงต่อมาเป็นการเขียนในรูปแบบพงศาวดาร แต่อาศัยเนื้อหาการเขียนที่ได้รับข้อมูล จากงานค้นคว้าของนักโบราณคดีและนักประวัติศาสตร์ ของประเทศเจ้าอาณานิคมใน เวลานั้น และเริ่มมีเนื้อหาในทางต่อต้านอำนาจจักรวรรดินิยมตะวันตกด้วย การเขียนประวัติศาสตร์ช่วงนี้สิ้นสุดลงในปี

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง 1932 ผู้ที่เสนอการเขียนประวัติศาสตร์แบบนี้ คือ สมเด็จพระยาธำรงราชานุภาพ รวมทั้งรัชกาลที่ 5 ด้วย

2. ประวัติศาสตร์แบบรัฐชาติ (Nation- State) เป็นผลผลิตของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 1932 หลวงวิจิตรวาทการเป็นผู้เสนอ โดยโยงเอาลักษณะการเขียนประวัติศาสตร์ราชสำนักเข้ากับประวัติศาสตร์แบบรัฐชาติ พูดถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมือง การสร้างรัฐชาตินิยม และสร้างจิตสำนึกในเรื่อง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ขึ้นมาใช้ในการสถาปนาชาติแบบใหม่ Reynolds ถึงกับยกย่องหลวงวิจิตรวาทการเป็นบิดาแห่งประวัติศาสตร์ มากกว่าสมเด็จพระยาธำรงฯ ด้วยเหตุผลว่า “It may be that Wichit, not Damrong, is the father of Thai history, because it is his plot, not that of Damrong, who had very little to say about the 1932, which is now the plot that sustains legitimate political authority and which modern Thai historiography must challenge.” (P. 161)

3. ประวัติศาสตร์วิเคราะห์สังคมแนวมาร์กซิสต์ ที่ จิตร ภูมิศักดิ์ เป็นผู้เสนอครั้งแรก ใน “โฉมหน้าศักดินาไทยในปัจจุบัน” ซึ่งตีพิมพ์ออกมาในคราวฉลอง 25 พุทธศตวรรษ (1957) การเขียนประวัติศาสตร์แบบนี้ ศูนย์กลางในการวิเคราะห์ไม่ได้อยู่ที่องค์พระมหากษัตริย์อีกต่อไป หากอยู่ที่การวิเคราะห์ “รูปของสังคม” ในแนวมาร์กซิสต์ (P 11-12) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม อันแปรเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขความสัมพันธ์ทางการผลิต ลักษณะการครอบงำของชนชั้นปกครอง ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง การต่อสู้ของราษฎรไทย เพื่อแสวงหาปัจจัยในการยังชีพ และเพื่อก้าวขึ้นมาสร้างประวัติศาสตร์ของตนเอง (P. 11)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า Reynolds มองพัฒนาการทางการเขียนประวัติศาสตร์ เป็นกราฟเส้นตรง คือสรุปว่า วิถีวิทยาแบบใหม่ต้องดีกว่าแบบเก่า ทั้งที่น่าจะพิจารณาองค์ประกอบแวดล้อมอย่างอื่นโดยละเอียดก่อนที่จะสรุปเช่นนั้น จริงอยู่การเขียนประวัติศาสตร์แบบราชสำนักนั้นอาจมีการลำเอียงทางชนชั้นดังที่ Reynolds ตั้งกระทู้เกี่ยวกับฐานะทางชนชั้นของผู้เขียนประวัติศาสตร์ (P. 10) และอ้างพระดำรัสของสมเด็จพระยาธำรงที่ว่า ทรง “เหลือกำลังพระสติปัญญา” ที่จะเขียนพงศาวดารในสมัยรัชกาลที่ 5 เพราะ “การเขียนพงศาวดารอย่างสมบูรณ์นั้นเหมือนกับการลอกหนังกำพืดของพระองค์เอง” (P. 10)

แต่อย่างไรก็ตาม การเขียนพงศาวดารของพระองค์ท่าน ก็ได้เสนอข้อเท็จจริงเท่าที่พระองค์ทรงทราบ และเท่าที่ทรงเปิดเผยได้ แต่ไม่ทรงมีเจตนาบิดเบือนในสิ่งที่ทรงเสนอ ข้อสำคัญคือมิได้ทรงถือว่า ข้อคิดเห็นทางโบราณคดีหรือตำนานของพระองค์ท่านเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว ทั้ง

ไม่เคยตั้งพระองค์เป็นนักประวัติศาสตร์ตามความหมายของตะวันตกแต่อย่างใด (ส. ศิวรักษ์ : **สมเด็จพระนเรศวรมหาราชตามทัศนะ ส. ศิวรักษ์ 1981**) และอันที่จริงทั้งหลวงวิจิตรวาทการ และ จิตร ภูมิศักดิ์ เองต่างก็มีไชเป็นนักประวัติศาสตร์ตามความหมายของตะวันตกเช่นกัน คนทั้งสองมีฐานะบทบาทเป็นนักอุดมการณ์ทางการเมือง ที่ใช้การเขียนประวัติศาสตร์ เป็นเครื่องมือบรรลุเป้าหมายทางอุดมการณ์มากกว่าที่จะบรรลุข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์

บางครั้ง การเสนอข้อมูลในลักษณะเป็นข้อถกเถียงที่ยังไม่จบสิ้นในแต่ละเรื่องแต่ละประเด็น อย่างไม่ปะติดปะต่อกันนั้น อาจจะทำอันตรายต่อความจริงทางประวัติศาสตร์น้อยกว่าการพยายามแปลงสิ่งที่คลุมเครืออยู่ ให้กลายเป็นสิ่งที่สมจริง ภายใต้สูตรทางวิวิธวิทยา อันอลังการของสำนักใดสำนักหนึ่ง ทั้งยังไม่มีข้อสนับสนุนทางวิชาการใดๆ ที่แสดงว่า วิธีเขียนประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ โดยจับประเด็นการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างนั้น จะผิดพลาดหรือบิดเบือนน้อยกว่าการเขียนแบบพงศาวดารหรือตำนาน ตรงกันข้ามยิ่งเขียนอย่างเป็นระบบ และให้คำตอบในระดับโครงสร้างอย่างปราศจากข้อเท็จจริงเพียงไร ก็ยิ่งบิดเบือนได้มากเพียงนั้น ดังจะเห็นได้ว่าการเขียนประวัติศาสตร์ในประเทศสังคมนิยม มักจะบิดเบือนได้เท่ากับ หรือมากกว่าในประเทศที่อยู่นอกข่ายด้วยซ้ำ

การศึกษาชีวิตของคน ๆ หนึ่ง ยังต้องอาศัยการค้นคว้าและศึกษาข้อมูลอย่างรอบด้าน ไม่แต่เพียงจากเอกสารเท่านั้น หากจากคำบอกเล่าของคนรู้จักด้วย แม้กระนั้นก็ยังไมอาจหาข้อสรุปเกี่ยวกับความคิดและชีวิตที่แท้จริงของคน ๆ หนึ่งได้ นับประสาอะไรกับชีวิตประวัติศาสตร์ซึ่งยาวนาน ลึกซึ้งซับซ้อนกว่า ย่อมไมอาจนำเข้าสู่กรอบวิวิธวิทยาอย่างใดอย่างหนึ่งได้ เช่นกันวิธีการเขียนประวัติศาสตร์ใน **"โฉมหน้าศักดินาไทยในปัจจุบัน"** ซึ่งนำเอาวิวิธวิทยาแนวมาร์กซิสต์ซึ่งใช้วิเคราะห์ Feudalism ในยุโรปมาใช้อธิบายสังคมศักดินาไทยนั้น อาจจะเป็นการถอยหลังเข้าคลอง ยิ่งกว่าเป็นพัฒนาการทางการศึกษาประวัติศาสตร์ของไทยก็ได้ สิ่งสำคัญในการเป็นนักประวัติศาสตร์ก็คือ การมีจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ มากกว่าการมีจิตสำนึกทางชนชั้น ไม่ว่าจะเป็นชนชั้นผู้กดขี่หรือผู้ถูกกดขี่ก็ตาม และการไม่คำนึงถึงความข้อนี้เอง Reynolds จึงมองข้ามทัศนะของพระองค์เจ้าวรรณไวยากร ที่ว่า "เราไม่เคยมี Feudalism ดังที่ชาวยุโรปเข้าใจ ดังนั้นเราจึงไม่มีคำไทยที่จะใช้ได้ตรงกับคำ ๆ นี้" (P. 152)

อย่างไรก็ตามงานเล่มนี้ของ Reynolds ก็ได้วิเคราะห์ชีวิต/งานของจิตร ภูมิศักดิ์ไว้อย่างละเอียดละออทุกแง่ทุกมุม เท่าที่มีเอกสารและพยานบุคคลปรากฏอยู่ในเวลานี้ และดูเหมือนว่า Reynolds เองจะมีได้ชีวิตวิวิธวิทยาแนวมาร์กซิสต์ หรือวิวิธวิทยาแบบโดมวี่วิเคราะห์ชีวิต/งานของจิตร

แต่อย่างใด หากใช้วิธีธรรมดาที่สุดนั่นคือ การรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่มีอยู่เข้าไว้ด้วยกัน แล้วเปิดข้อถกเถียงอย่างกว้างขวาง โดยที่ยังคงทั้งชีวิต/งานของจิตร ไว้ในความไม่สมบูรณ์มากกว่าที่เป็นข้อสรุปแล้ว งานศึกษาวิจัยของ Reynolds ชั้นนี้ จึงนับว่าเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำไปใช้ศึกษาชีวิต/งาน ของบุคคลทั้งที่อยู่ในแวดวงนักคิดหรือแวดวงอื่นก็ตาม

สันติสุข โสภณศิริ
สถาบันปรีดี พนมยงค์

Shann Davies (ed.), **TREE OF LIFE: Buddhism and Protection of Nature** (Buddhist Perception of Nature) Geneva 1987, 100 ph.

(แปลเป็น 3 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ไทย และธิเบต ภายในเล่มเดียวกัน)

“The world grows smaller and smaller, more and more inter-dependent... today more than ever before life must be characterized by a sense of Universal Responsibility, not only nation to nation and human to human, but also human to other form of life.”

His Holiness The Dalai Lama

TREE OF LIFE เป็นหนังสือแนะนำโครงการ **BUDDHIST PERCEPTION OF NATURE** อันมีรากฐานมาจากพระราชดำริข้างต้น ซึ่ง Sir Peter Scott นักอนุรักษ์ชั้นนำของโลกได้กล่าวไว้ในบทนำของหนังสือว่า เป็นแนวโน้มทางการศึกษาแบบใหม่ที่มีความสำคัญในการศึกษาความวิบัติของสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากการที่มนุษย์ทำลายธรรมชาติ และเป็นวิธีที่จะนำมาเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรของโลก และ Nancy Nash ผู้ริเริ่มโครงการฯ ได้บรรยายถึงลักษณะของโครงการฯ ไว้ว่า “งานของเรามีทั้งงานวิจัย ค้นคว้า และรวบรวม เพื่อผลิตสื่อการสอนในเชิงพุทธศาสนา เพื่อให้มนุษย์มีความรับผิดชอบต่อโลก และชีวิตทั้งปวง”

Dr. Nay Htun ประธานภาคพื้นและผู้แทนของเอเชียและแปซิฟิก ในโครงการสิ่งแวดล้อมของสหประชาชาติ (UNEP) ได้เสนอข้อมูล อันชี้ให้เห็นถึงวิกฤตการณ์สำคัญ ๆ ด้านสิ่งแวดล้อมของโลก ในบทความชื่อ “สภาวะแวดล้อมในปัจจุบันและความต้องการในอนาคต” ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ (pp. 19-29) ที่แสดงออกมาเป็นดังที่เขาได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า จำนวนตัวเลขเหล่านี้อาจทำให้เกิดความมั่นใจในสมอง แต่ก็เป็นที่แน่ชัดว่า โลกนี้ได้กลายเป็นเหยื่อล่อ ถูกดักตวง และเอารัดเอาเปรียบอย่างสุดประมาณ การดักตวงทรัพยากรจากพื้นผิวโลกในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้โลกเองหมดพลังในการพลิกฟื้นและเยียวยาตนเอง

ภายใต้วิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมที่ท้าทายต่อการอยู่รอดของมนุษยชาติเช่นนี้ Sir Peter Scott ได้กล่าวว่า ความพยายามที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่เพียงพอที่จะรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นทวีคูณ เพราะงานอนุรักษ์ในปัจจุบันมุ่งเน้นแต่ปัญหาทางชีวภาพ และเสนอสนองวิธีการแก้ไขทางเทคนิค แต่มองข้ามปัจจัยสำคัญทางวัฒนธรรม สังคม และความเชื่อในส่วนบุคคล... การให้การศึกษามีประสิทธิภาพกับคนทุกระดับ ถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติจากปริบทของวัฒนธรรม โดยเน้นในประเพณีและจริยธรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอยู่แล้ว จะเป็นทางออกสำคัญในการอนุรักษ์ประการหนึ่ง

Nancy Nash ได้กล่าวว่า กรณีที่เลือกพระพุทธศาสนาให้เป็นโครงการริเริ่มในแนวใหม่ (คือการให้การศึกษาทางสิ่งแวดล้อมนั้น) เพราะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีมาแต่ดั้งเดิม มีปรัชญาและมีคำสอนที่เน้นให้มีความตระหนัก และมีความเมตตาต่อชีวิตทั้งมวล... วิฤตการณ์ทางสิ่งแวดล้อมที่เราเผชิญอยู่ทุกวันนี้ต้องการความช่วยเหลือที่เข้มแข็ง และชาวพุทธทั่วโลก ซึ่งมีประมาณ 500 ล้านคนนั้น น่าจะมีอิทธิพลเพียงพอถ้าเป็นนักอนุรักษที่เข้มแข็ง

ดร. ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ทำหน้าที่วิจัย และเขียนบทความชื่อ “พระพุทธศาสนาและการอนุรักษธรรมชาติ” อันเป็นบทความสำคัญของหนังสือเล่มนี้ ในบทความดังกล่าวได้ยกเอาคำสอนสำคัญๆ ของพุทธศาสนาหลายตอนที่เกี่ยวกับการอนุรักษฯ ทั้งที่อยู่ในพระวินัย พุทธชาดก และอมตวาจาของผู้นำชาวพุทธมากกว่าร้อยละห้าสิบ ซึ่งจะไม่ขอกล่าวในที่นี้ แต่อย่างไรก็ตาม ดร. ฉัตรสุมาลย์ได้ชี้ให้เห็นว่า... ในระบบความเชื่อทั้งมวล ธรรมชาติมนุษย์เป็นสิ่งที่ซับซ้อนยิ่งในพุทธศาสนาเองซึ่งมีจำนวนศาสนิกทั่วโลกระหว่าง 300-600 ล้านคนนั้น ในบรรดาศาสนิกก็มี ความแตกต่างกันอย่างยิ่ง นับแต่ผู้บรรลุธรรมขั้นสูง ผู้มีศรัทธาในหลักศาสนา จนกระทั่งถึงกลุ่ม ผู้ที่ไม่รู้ว่าจะเรียกตนเองว่าอย่างไร... กลุ่มนี้อาจจะเรียกได้ว่าเป็นชาวพุทธเพียงทะเบียนบ้าน... พุทธศาสนาสันับสนุนให้มีทัศนะที่ต่างกันในระดับบุคคล อนุญาตให้มีการตั้งคำถาม และการท้าทายในระดับบุคคล ทั้งนี้เพราะ การตรัสรู้ธรรมนั้นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล นอกจากนั้น เธอยังชี้ให้เห็นว่าตลอดระยะเวลาในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา อาจกล่าวได้ว่า พุทธศาสนามีบทบาทต่อการอนุรักษธรรมชาติเพียงในแง่ของการวางเฉย นี่อาจจะเป็นการตอบคำถามว่า ทำไมจึงเกิดมีการทำลายธรรมชาติในหมู่ชาวพุทธในปัจจุบัน แต่นั่นก็ไม่ใช่ความสิ้นหวัง เพราะ ดร. ฉัตรสุมาลย์ ได้กล่าวว่า เร็ว ๆ นี้ ชาวพุทธที่มีอิทธิพลเริ่ม... และพยายามทำให้เกิดการตระหนักในการที่จะทำ ให้พุทธศาสนามีบทบาทในเชิงปฏิบัติ และมีพลังมากขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อการอนุรักษฯ โดยตรง ในหนังสือ Tree of life ซึ่ง ดร. ฉัตรสุมาลย์ได้สรุปเอาไว้เองว่า ประเด็นที่ควรสนใจในหนังสือแนะนำเล่มนี้ ขอกล่าวโดยย่อเพียงว่า ในการกระทำทั้งมวลของมนุษย์นั้น จะต้องมีความเคารพต่อชีวิตอื่นด้วย ความตระหนักในการอนุรักษฯ และงดเว้นการฉกฉวยตัดวงจรเพื่อการทำลาย

เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้และโครงการดังกล่าวก็คงจะเป็นความพยายามที่จะสะท้อนบทบาทเชิงรุกดังที่เธอได้กล่าวไว้ข้างต้น

หากจะพิจารณาหนังสือ Tree of Life ภายใต้กรอบการมองปัญหาดังนี้ Nancy Nash ได้กล่าวไว้ว่าภัยพิบัติของสิ่งแวดล้อมซึ่งเรากำลังเผชิญหน้าอันเป็นผลมาจาก ความโง่เขลา ความโลภ และการขาดความเคารพต่อโลก และมองแนวทางการแก้ไขดังที่เธอกล่าวไว้ว่า ศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีเป็นแหล่งคุณค่าของมนุษย์... ในทุกวันนี้... นอกเสียจากปัจเจกชนและค่านิยมทาง

สังคมจะได้รับการกระตุ้น เมื่อนั้น เราจึงจะเริ่มแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ได้ในวิถีทางที่จะมีผลต่อชีวิตบนโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต... แล้วโครงการ Buddhist Perception of Nature และหนังสือ Tree of Life ก็นับได้ว่าเป็นความพยายามที่มีคุณค่าควรแก่การยกย่อง (ดังที่ได้รับรางวัลโรเล็กซ์ ประจำปี 2530 ประเภทสิ่งแวดล้อม เป็นเครื่องคำประกัน) แต่หากจะพิจารณาวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมที่กำลังเกิดขึ้นด้วยการมองปัญหาที่โครงสร้างความสัมพันธ์ของระบบเศรษฐกิจการเมืองที่ไม่ยุติธรรม (โดยเฉพาะในประเทศโลกที่สามและความสัมพันธ์กับประเทศอุตสาหกรรม) ประกอบกับอำนาจและความรุนแรงของกระแสทุนนิยม ซึ่งเป็นกระแสหลักในปัจจุบันแล้ว ภายใต้แนวทางที่ Sir Peterr Scott ได้วิจารณ์ว่า ความพยายามที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่เพียงพอที่จะรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นทวีคูณ เพราะงานอนุรักษ์ในปัจจุบันมุ่งเน้นแต่ปัญหาทางชีวภาพและเสนอสนอวิธีการแก้ไขทางเทคนิค แต่มองข้ามปัจจัยสำคัญทางวัฒนธรรม สังคม และความเชื่อในส่วนบุคคล (ขอเพิ่มเติม) ตลอดจนโครงสร้างเศรษฐกิจ การเมืองแล้ว ความพยายามของโครงการฯ และหนังสือดังกล่าวจะสามารถเป็นยุทธศาสตร์ในเชิงรุกและมีผลต่อทางปฏิบัติในการช่วยคลี่คลายวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมที่กำลังเกิดขึ้นได้จริงหรือไม่ ผู้ศึกษาจะต้องพิจารณาและข้าพเจ้ายังเชื่อเช่นกันว่า ปรัชญาในพุทธศาสนา และอิทธิพลของพุทธศาสนาที่ยังรากลึกในสังคม เป็นความหวังอันสำคัญยิ่งที่จะก่อให้เกิดขบวนการประชาชนเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ ดังขบวนการ Chipko ในประเทศอินเดียซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่ควรค่าอย่างยิ่งในเชิงอิทธิพลของนิเวศศาสนา และกล่าวสำหรับสังคมไทยแล้ว iva ขบวนการในลักษณะดังกล่าว ยังไม่เคยเกิดขึ้น เพียงแต่อาจจะยังไม่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดเท่านั้นเอง นอกจากนั้น ยังเห็นว่าอิทธิพลความเชื่อดั้งเดิมในเรื่องผีก็มีอาจจะมองข้ามไปได้ เพราะก็ได้ให้คุณค่าในการเคารพต่อธรรมชาติด้วยเช่นกัน และพุทธศาสนาก็ได้เข้ามาผสมผสานกลมกลืนอยู่ร่วมกันมาอย่างมิได้เรียงเคียงแต่อย่างใด หากคณะผู้รับผิดชอบจะขยายขอบเขตในการศึกษาให้ครอบคลุมยิ่งขึ้นเพื่อเสริมสร้างยุทธศาสตร์ในเชิงรุกให้เข้มแข็งอันอาจจะนำพามนุษยชาติให้รอดพ้นจากห้วงแห่งวิกฤตการณ์สู่สถานที่ดีก็จะเป็นสิ่งที่มีคุณค่ายิ่ง

วิฑูรย์ เพิ่มพงศาเจริญ

โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ

(Project for Ecological Recovery)

Bangkok

“เสน่ห์ จามริก : รัฐศาสตร์กับการเมืองไทย”

[รวมบทความทางวิชาการของ ศจ.เสน่ห์ จามริก, รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ และ อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์ บรรณาธิการมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จัดพิมพ์เนื่องในโอกาส ศจ.เสน่ห์ จามริก มีอายุครบ 60 ปี]

อูกฤษฏ์ ปัทมานันท์ ผู้เขียนบทนำในหนังสือรวมข้อเขียนของอาจารย์เสน่ห์ 5 บทความ กับบทอภิปรายอีก 2 ครั้ง ได้เฉลยสาระสำคัญในข้อเขียนของ อ.เสน่ห์ทั้งหมดที่รวมไว้ที่นี่ การเน้นหนักที่ลักษณะการนำเสนอทัศนะที่สวนทางกับทัศนะผู้อื่นในช่วงเดียวกัน อาจน่าสนใจในแง่การนำทัศนะดังกล่าว ซึ่งแปลกไปกว่าผู้อื่นเสนอมาพิจารณาความน่าเชื่อถือ แต่ยังไม่เพียงพอที่จะช่วยในการเข้าใจแนวความคิดพื้นฐานที่สุด ของ อ.เสน่ห์ ในการมองปัญหาต่างๆ เลย ยิ่งกว่านั้น อูกฤษฏ์ยังสรุปอย่างผิดพลาดด้วยว่า “...ความคิดของอาจารย์เสน่ห์ จามริก ไม่มีแนวทฤษฎีเป็นแกนนำ” [หน้า (11) ที่เน้นเป็นของอูกฤษฏ์อยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้วิจารณ์พอดี] การบอกได้ไม่ชัดว่า อ.เสน่ห์ มีแนวคิดบนพื้นฐานชุดความเชื่อของทฤษฎีการเมืองและสังคมทฤษฎีใด มิได้หมายความว่า อ.เสน่ห์ ไม่มี ชุดความเชื่อพื้นฐานที่สุด ซึ่งเป็นแกนกลางในการมองปัญหาต่างๆ ที่ปรากฏในบทความที่รวมไว้ และชุดข้อความเชื่อพื้นฐานดังกล่าวยังสามารถใช้ให้คำอธิบายต่อปรากฏการณ์ทางการเมืองและสังคม (ของสังคมไทย) ได้ ซึ่งยังให้ชุดข้อความเชื่อพื้นฐานของ อ.เสน่ห์อยู่ในสถานะที่เป็น ‘ทฤษฎี’ ทางการเมืองและสังคมนั่นเอง ยิ่งกว่านั้น สิ่งที่เป็นแกนเชื่อมโยงบทความทั้งหมดให้มีความเกี่ยวเนื่องกันก็คือ ชุดข้อความเชื่อพื้นฐานดังกล่าว ซึ่งผู้วิจารณ์ขอเสนอด้วยว่า เป็นชุดข้อความเชื่อที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลยเมื่อพิจารณาจากตัวบทความที่นำมารวมไว้ นับจากบทความแรกที่เขียนในปี 2507 จนถึงบทความสุดท้ายในปี 2529

นำงานที่ชุดข้อความเชื่อดังกล่าว ซึ่ง อ.เสน่ห์ ได้เขียนไว้อย่างชัดเจน ในแทบทุกบทความ โดยเฉพาะบทความปี 2507 ได้ถูกบรรณาธิการผู้เขียนบทนำมองข้ามไป ผู้วิจารณ์จึงขอนำชุดข้อความเชื่อพื้นฐาน ซึ่ง อ.เสน่ห์ ใช้เป็นแกนในการมองปัญหาต่างๆ มาแสดงให้เห็นด้วยข้อความของ อ.เสน่ห์เอง

ก. “เรื่องของสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง หรือการบริหารก็ตาม ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิธรรมเป็นพื้นฐาน อีกนัยหนึ่งขึ้นอยู่กับแบบแผนประเพณี ความเชื่อ และความนึกคิดอันยึดถือเป็นหลักประพฤติปฏิบัติในความสัมพันธ์ระหว่างกันโดยทั่วไปในสังคมหนึ่งๆ” (หน้า 44)

โดยในที่นี้ อ.เสนห์ให้คำอธิบายภูมิธรรมไว้ว่า “เป็นระบบค่านิยมอย่างหนึ่ง หมายถึง สิ่งที่ยึดถือเป็นคุณค่าในจิตใจของคนทั่วไปในแต่ละสังคม” (หน้า 44)

ข. “สิ่งที่ยึดถือเป็นคุณค่าในจิตใจของแต่ละคนก็ดี แต่ละสังคมก็ดี เป็นเรื่องที่ไม่อาจ วินิจฉัยในแง่ที่ว่าผิดหรือถูก ดีหรือไม่ดี ทั้งนี้อาจนำมาเปรียบเทียบกันได้ว่าของใคร ของสังคมใด เหนือกว่าหรือด้อยกว่ากัน” เพราะ “ต่างคนต่างสังคมย่อมยึดถือหรืออาศัยหลักมาตรฐานเกี่ยวกับ ทัศนะของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน เมื่อไม่มีบรรทัดฐานวัดร่วมกัน เรื่องของจิตใจจึงยากแก่การวินิจฉัย เปรียบเทียบ” (หน้า 45)

ค. นำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า “คนหรือสังคมใดจะนิยมประพฤติไปในแนวไหน ย่อมเป็นเรื่อง ที่ขึ้นกับว่า อะไรเป็นสิ่งที่คนหรือสังคมนั้นเลือกถือเอาเป็นคุณค่า และความหมายสำหรับชีวิตตน” (หน้า 45)

ง. จึงไม่แปลกที่ อ.เสนห์ จะกล่าวสรุปว่า “การที่จะถกเถียงหรือวินิจฉัยในแง่ศีลธรรม แต่ลำพังว่าอะไรควรไม่ควร อะไรดีกว่าหรือด้อยกว่านั้น จึงไม่สู้จะเป็นประโยชน์ และทั้งยังจะก่อให้เกิดความเข้าใจไขว่เขวหลงผิดไปโดยไม่จำเป็น” (หน้า 45)

ข้อความเหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นน่าสนใจ และชวนถกเถียงด้วยในแง่ความน่าเชื่อถือ ของข้อความและความสมเหตุสมผลของการอ้างเหตุผล (แม้ผู้วิจารณ์จะมีความเห็นแย้งซึ่งคิดว่า สามารถติดข้อความเชื่อดังกล่าวได้ แต่ไม่ขอนำมาอภิปรายในที่นี้ เพราะความจำกัดของเนื้อที่ ไม่เพียงพอที่จะแสดงให้เห็นความสับสนของข้อความชุดดังกล่าวได้) คำอธิบายปรากฏการณ์ทาง สังคมการเมืองของ อ.เสนห์ ที่ปรากฏในบทความต่าง ๆ จนนำไปสู่การเสนอแนวทางแก้ปัญหาที่ เกิดขึ้น ล้วนอธิบายจากกรอบความเชื่อพื้นฐานดังกล่าว การจะเข้าใจทัศนะทวนกระแสของ อ.เสนห์ จึงจำเป็นต้องเข้าใจข้อความเชื่อพื้นฐานด้วย และการเข้าใจข้อความเชื่อพื้นฐานนี้ จะทำให้เราเข้าใจได้ ด้วยว่า เมื่อใดก็ตามที่ อ.เสนห์ นำเสนอเรื่อง ความยุติธรรมทางสังคมนั้น ถ้าจะตีความให้ทัศนะ ของ อ.เสนห์ ไม่ขัดแย้งในตัวเอง ต้องเข้าใจว่า “ความยุติธรรม” “ความเป็นธรรม” ที่ปรากฏใน ข้อความต่าง ๆ ของ อ.เสนห์ นั้น เป็นการใช้ในเชิงบรรยายความ (descriptive) ไม่ใช่มุ่งกำหนด คุณค่า (normative)

ยิ่งกว่านั้น เราต้องเข้าใจด้วยว่าชุดข้อความเชื่อพื้นฐานของ อ.เสนห์ ดังกล่าวนั้นมีสถานะเป็น เพียง “ความเชื่อ” ทางวิชาการ (ตามศัพท์ที่ อ.เสนห์ใช้วิจารณ์แนวคิดอื่น) ซึ่งโดยสถานะทาง ทฤษฎี มิได้มีความแตกต่างจาก “ความเชื่อ” ทางวิชาการของแนวคิดอื่น เพราะยังคงอยู่ในฐานะ ที่ต้องอาศัยการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ และความสมเหตุสมผลของชุดข้อความก่อนที่จะอ้างได้

ว่าเป็นชุด “ความรู้” ซึ่งในประเด็นการแยกฐานะความแตกต่างระหว่าง “ความเชื่อ” กับ “ความรู้” นี้ (ดูบทความปี 2529) เป็นที่น่าสังเกตว่า อ.เสนห์เองยังมีความสับสนอยู่มาก

หนังสือรวมบทความนี้ มีความน่าสนใจ โดยที่ อย่างน้อยที่สุด ทุกบทความมีประเด็นชวนถกเถียงโต้แย้งมากมาย สิ่งหนึ่งเมื่อผู้วิจารณ์ได้รับเมื่ออ่านจบลง คือ ความรู้สึกชื่นชม อ.เสนห์ในฐานะนักรัฐศาสตร์ที่มีความเป็นตัวของตัวเอง โดยมิได้ดำรงสถานะเป็นเทคโนแครตที่เพียงนำแนวคิดตะวันตกมาประยุกต์ใช้ แต่กล้านำเสนอทฤษฎี เพื่อใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมือง และสังคมในสังคมไทย ได้อย่างน่าสนใจ

บุญส่ง ชัยสิงห์กานานนท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย